[2019] 17 S.C.R. 1

ਰਾਮ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਗਰੋਵਰ ਅਤੇ ਹੋਰ
ਬਨਾਮ
ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ

(2019 ਦੀ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 8597)

ਨਵੰਬਰ 14, 2019

[ਰੰਜਨ ਗੋਗੋਈ ਭਾਰਤੀ ਮੁੱਖ ਜੱਜ, ਨਾਗੇਸ਼ਵਰ ਰਾਓ ਅਤੇ ਸੰਜੀਵ ਖੰਨਾ, ਜੇ. ਜੇ.]

ਕਿਰਾਇਆ ਨਿਯੰਤਰਣ ਅਤੇ ਬੇਦਖਲੀ:

ਪੂਰਬੀ ਪੰਜਾਬ ਸ਼ਹਿਰੀ ਕਿਰਾਇਆ ਪਾਬੰਦੀ ਐਕਟ, 1949:

ਧਾਰਾ 13-B - ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਮਿਤੀ 09.10.2009 ਨੂੰ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 13-B ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਬੰਧਤ ਧਾਰਾਵਾਂ (ਪੂਰਬੀ ਪੰਜਾਬ ਸ਼ਹਿਰੀ ਕਿਰਾਇਆ ਪਾਬੰਦੀ (ਸੋਧ) ਐਕਟ, 2001 ਰਾਹੀਂ ਕਿਰਾਇਆ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ) ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੱਕ ਵਧਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ - ਧਾਰਾ 13-B ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਜੋ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਬੇਦਖ਼ਲੀ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਦਾ ਤਰਜੀਹੀ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ - ਧਾਰਾ 13-B ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਵੈਧਤਾ - ਕਿਹਾ ਗਿਆ: ਧਾਰਾ 13-B ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੈਧ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਲਈ ਵੀ ਲਾਗੂ ਹੈ - ਪੂਰਬੀ ਪੰਜਾਬ ਸ਼ਹਿਰੀ ਕਿਰਾਇਆ ਪਾਬੰਦੀ (ਸੋਧ) ਐਕਟ, 2001- ਪੰਜਾਬ ਪੁਨਰਗਠਨ ਐਕਟ, 1966 - ਧਾਰਾ 87.

ਧਾਰਾ 13-B - ਪੁਨਰਗਠਨ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 87 ਤਹਿਤ ਮਿਤੀ 09.10.2009 ਨੂੰ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਨਾ, ਸੋਧ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 13-B ਨੂੰ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੁਆਰਾ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੱਕ ਵਧਾਉਣਾ - ਇਸ ਦੀ ਵੈਧਤਾ – ਕਿਹਾ ਗਿਆ: ਸੋਧ ਐਕਟ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੱਕ ਵਧਾਉਣਾ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਾਲੇ ਵਫ਼ਦ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਾਇਜ਼ ਅਤੇ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੈ - ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਸੰਸਦ ਦੁਆਰਾ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਵਿਸਥਾਰ ਦੀ ਨੀਤੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਜਾਜ਼ਤਯੋਗ, ਇਹ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਲਾਜ਼ਮੀ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਰਜਪਾਲਿਕਾ ਨੂੰ ਮੌਜੂਦਾ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਭਵਿੱਖ ਦੀਆਂ ਸੋਧਾਂ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ - ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਫਦ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ, ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਵੰਡ, ਏਜੰਸੀ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ 'ਤੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਚੁਣੌਤੀ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ - ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਕਾਨੂੰਨ - ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਾਲਾ ਵਫ਼ਦ - ਪੂਰਬੀ ਪੰਜਾਬ ਸ਼ਹਿਰੀ ਕਿਰਾਇਆ ਪਾਬੰਦੀ (ਸੋਧ) ਐਕਟ, 2001 – ਪੰਜਾਬ ਪੁਨਰਗਠਨ ਐਕਟ, 1966 – ਧਾਰਾ 87.

XXXXXX

2 ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਰਿਪੋਰਟਾਂ [2019] 17 S.C.R.

ਧਾਰਾ 13-B - ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਐਕਟ ਰਾਹੀਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸੋਧਾਂ - ਰਾਜ ਦੀ ਵਿਧਾਨਕ ਯੋਗਤਾ - ਕਿਹਾ ਗਿਆ: ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੋਧ ਐਕਟ ਆਪਣੀ ਸਮਰੱਥਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸੀ - ਇਸਦੀ ਅਸਲ ਉਸਾਰੀ ਬਾਰੇ ਸੋਧ ਐਕਟ ਅਤੇ "ਸਾਰ ਅਤੇ ਅਰਥ" ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਅਤੇ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਦੇ ਮਕਾਨ ਅਤੇ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ ਅਤੇ ਸਮਕਾਲੀ ਸੂਚੀ ਅਧੀਨ ਆਉਂਦਾ ਹੈ - ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਇਰਾਦਾ ਜਾਂ "ਸਾਰ ਅਤੇ ਅਰਥ" ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕਾਂ

ਅਤੇ ਕਿਰਾਏਦਾਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਅਤੇ ਨਿਵਾਸ ਲਈ ਸਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨਾ ਹੈ - ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਸੋਧ ਐਕਟ ਆਪਣੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਰਾਏ ਦੇ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇ ਨੂੰ ਛੂਹਦਾ ਹੈ, ਸੋਧ ਜਾਂ ਕਿਰਾਏ ਦੇ ਐਕਟ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਉਲਟ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦਾ - ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇ ਵਜੋਂ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਸਮਕਾਲੀ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਕੋਈ ਮਤਲਬ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ - ਕਿਸੇ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਅਨੁਛੇਦ 246 (4) ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੰਸਦ ਕੋਲ ਹੈ - ਪੁਨਰਗਠਨ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 87 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਹੈ, ਇਹ ਸੰਸਦ ਜਾਂ ਕੇਂਦਰੀ ਕਾਰਜਪਾਲਿਕਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਵੀ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ, ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ - ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ - ਅਨੁਛੇਦ 246 (4) - ਪੂਰਬੀ ਪੰਜਾਬ ਸ਼ਹਿਰੀ ਕਿਰਾਇਆ ਪਾਬੰਦੀ (ਸੋਧ) ਐਕਟ, 2001 - ਪੰਜਾਬ ਪੁਨਰਗਠਨ ਐਕਟ, 1966 - ਧਾਰਾ 87.

ਧਾਰਾ 13-B – ਇਹ ਦਲੀਲ ਕਿ ਧਾਰਾ 13-B ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਕਿਰਾਏਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਉਪਾਅ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ - ਇਸ ਦੀ ਤਰਕਸ਼ੀਲਤਾ – ਕਿਹਾ ਗਿਆ: ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਬੇਦਖ਼ਲ ਕਰਨ ਦੀ ਇੱਕ ਸਰਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਕੇ, ਧਾਰਾ 13-B ਕਿਰਾਏਦਾਰਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ - ਇਹ ਕਿਰਾਏਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਕੇਸ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਜਾਇਜ਼ ਅਤੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ - ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਧਾਰਾ 13-B ਨੂੰ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਧਾਰਾ 13-B – ਧਾਰਾ 13-B ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵੱਖਰੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਜੋਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਬੱਧ ਕਰਦੀ ਹੈ - ਧਾਰਾ 13-B ਦੀ ਵੈਧਤਾ - ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ: ਧਾਰਾ 13-B ਨੂੰ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਵਰਗੀਕਰਨ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਜੋ ਅਨੁਛੇਦ 14 ਨੂੰ ਤੋੜਦਾ ਅਤੇ

ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ - ਇਸ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕਾਂ-ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੇ ਇੱਕ ਖਾਸ ਸਮੂਹ ਨੂੰ ਸੰਖੇਪ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੁਆਰਾ ਖਾਲੀ ਕਰਨ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਤੇ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਬੇਲੋੜੀਆਂ ਬੇਦਖ਼ਲੀਆਂ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾਉਂਦਾ ਹੈ - ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣਾ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਸਮਾਨ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਉਣਾ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦਾ ਕੰਮ ਹੈ - ਕਿਰਾਇਆ ਐਕਟ (ਆਂ) ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਇੱਕ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਤੰਤਰ ਦੁਆਰਾ ਸਮਾਨ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕਾਂ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹੋਰ ਵਰਗਾਂ / ਸਮੂਹਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ, ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਬਲਾਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ, ਕੇਂਦਰ ਅਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਜਾਂ ਜਲਦੀ ਸੇਵਾ ਮੁਕਤ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ, ਵਿਧਵਾਵਾਂ, ਆਦਿ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ - ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ - ਅਨੁਛੇਦ 14.

XXXXXX

ਰਾਮ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਗਰੋਵਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ

ਧਾਰਾ 13-B - ਦੇ ਤਹਿਤ ਬੇਦਖਲੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ 'ਤੇ ਲਗਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਸ਼ਰਤਾਂ – ਦਾ ਉਦੇਸ਼ – ਕਿਹਾ ਗਿਆ: ਧਾਰਾ 13-B ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ 'ਤੇ ਲਗਾਈ ਗਈ ਸ਼ਰਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਖਾਲੀ ਕਰਨ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਲਈ ਇਮਾਰਤ ਦਾ ਮਾਲਕ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ - ਅਜਿਹੇ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ/ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਜੀਵਨ ਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਵਾਰ ਅਤੇ ਇੱਕ ਇਮਾਰਤ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਖਾਲੀ ਕਰਨ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਹੈ - ਮਕਾਨ-ਮਾਲਕ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਤੋਂ ਕਬਜ਼ਾ ਲੈਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਲੀਜ਼ 'ਤੇ ਜਗ੍ਹਾ ਨੂੰ ਵੇਚ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ - ਇਸ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ 'ਤੇ, ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਨੂੰ ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ - ਜੇ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਖਾਲੀ ਕਰਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲਗਾਤਾਰ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ

ਮਿਆਦ ਲਈ ਇਮਾਰਤ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਇਮਾਰਤ ਦੇ ਪੂਰੇ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਧਾਰਾ 13 B (3) ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ, ਸਜ਼ਾ ਲਗਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ - ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਹ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਸ਼ਰਤਾਂ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਤ ਅੰਦਰੂਨੀ ਜਾਂਚਾਂ ਹਨ ਕਿ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਅਸਲ ਅਤੇ ਸਹੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਨੂੰ ਝੂਠੇ ਦਾਅਵਿਆਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਕੇ ਬੇਤੁਕੇ ਅਤੇ ਸ਼ੱਕੀ ਖਾਲੀ ਕਰਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।

ਧਾਰਾ 18-A ਅਤੇ ਧਾਰਾ 13-B - ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸੰਖੇਪ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਤਹਿਤ ਬੇਦਖ਼ਲੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ - ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ – ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ: ਇਹ ਇੱਕ ਨਿਰੰਤਰ ਅਤੇ ਸੰਪੂਰਨ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ - ਇਹ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪੂਰਵ-ਲੋੜਾਂ ਅਤੇ ਲਾਜ਼ਮੀਤਾਵਾਂ ਦੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ ਜੋ ਸ਼ਾਰਟ-ਸਰਕਟ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈ ਕੇ ਸੰਭਾਵਿਤ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਰੋਕਦੇ ਹਨ - ਲੋੜ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਜਾਂ ਉਸਦੇ ਨਿਰਭਰ ਦੀ ਅਸਲ ਜ਼ਰੂਰਤ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ - ਸ਼ਾਰਟ-ਸਰਕਟ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਹ ਪੂਰਵ-ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਤੇ ਕਬਜ਼ੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੀਆਂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਇਸ ਵਿੱਚ ਦੱਸੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਕਿ ਧਾਰਾ 13-B ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਜਾਇਦਾਦ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਇੱਕ ਖਾਸ ਨੀਤੀ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੇਸ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ "ਵਾਪਸੀ" ਤੋਂ ਬਾਅਦ - ਇਸ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਅਸਲ ਲੋੜਾਂ ਨੂੰ ਗਲਤ ਸਾਬਤ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਯੋਗਤਾਵਾਂ 'ਤੇ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਦੇ ਕਿਰਾਏਦਾਰਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨਾਲ ਸੰਤੁਲਿਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ - ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ – ਅਨੁਛੇਦ 14.

XXXXXX

ਅਸੂਲ/ਸਿਧਾਂਤ: ਸਾਰ ਅਤੇ ਅਰਥ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ – ਦਾ ਅਰਥ – ਕਿਹਾ ਗਿਆ: ਸਾਰ ਅਤੇ ਅਰਥ ਸਿਧਾਂਤ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਕਾਨੂੰਨ ਕਿਸੇ ਦਾਖ਼ਿਲੇ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਭਾਵ, ਇਹ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਮਨਜ਼ੂਰਸ਼ੁਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੈ, ਤਾਂ ਵਿਰੋਧੀ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੰਭਾਵਿਤ ਕਬਜ਼ੇ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ - ਸਿਰਫ ਉਦੋਂ ਜਦੋਂ ਇੰਦਰਾਜ ਦੀ ਵਿਆਪਕ ਉਸਾਰੀ ਉਸੇ ਜਾਂ ਵੱਖਰੀ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਇੰਦਰਾਜ ਨਾਲ ਟਕਰਾਅ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਦੀ ਹੈ, ਇਕਸਾਰ ਉਸਾਰੀ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਟਕਰਾਅ ਨੂੰ ਸੁਲਝਾਉਣ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰੇਕ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਨ ਲਈ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ: ਅਨੁਛੇਦ 254 – ਪਰਸਪਰ ਵਿਰੋਧ - ਜਦੋਂ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ - ਕਿਹਾ ਗਿਆ: ਕਿਸੇ ਕੇਂਦਰੀ ਅਤੇ ਰਾਜ ਐਕਟ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਵਿਰੋਧਤਾ ਉਦੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਦੋਵਾਂ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸਿੱਧਾ ਅਤੇ ਅਸਮਰਥ ਟਕਰਾਅ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਕੇਂਦਰੀ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਛੇਦ 254 ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ - ਅਜਿਹੀ ਵਿਰੋਧਤਾ ਜਾਂ ਅਸੰਤੁਲਨ ਦਾ ਅਸਾਨੀ ਨਾਲ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਤਿੰਨਾਂ ਸੂਚੀਆਂ ਦੇ ਇੰਦਰਾਜ ਹਾਦਸਾਗ੍ਰਸਤ ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦੇ ਹਨ - ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਟਕਰਾਅ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤ ਕਰਨ ਲਈ ਹਰ ਸੰਭਵ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਅਤੇ ਨਾ ਸਿਰਫ ਟਕਰਾਅ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਇਸਦੀਆਂ ਜਾਇਜ਼ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੀਮਾਵਾਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ।

ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ: ਦਾ ਕਾਰਜ - ਕਿਹਾ ਗਿਆ: ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦਾ ਮੁੱਢਲਾ ਕੰਮ ਸਾਰੇ ਜਾਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਮੂਹਾਂ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ - ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਵਜੋਂ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ, ਲੋੜਾਂ ਅਤੇ ਉਮੀਦਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣਨ ਲਈ ਬਿਹਤਰ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੇ ਹਨ - ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਕੋਲ ਅਜਿਹੇ

ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਜਾਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੇਣੀਬੱਧ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ - ਅਜਿਹਾ ਵਰਗੀਕਰਨ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਨੁਛੇਦ 14 ਦੇ ਆਦਰਸ਼ ਨੂੰ ਪਾਸ ਕਰਨਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਜੋ ਵਿਰੋਧਤਾ ਅਤੇ ਭੇਦਭਾਵ ਨੂੰ ਰੋਕਦਾ ਹੈ - ਅਨੁਛੇਦ 14 ਕੁਝ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਵਾਲੇ ਕੁਝ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਵੰਡ ਕੇ ਵਰਗੀਕਰਨ ਦੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਨਾਹੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ।

ਕਾਨੂੰਨ: ਕਿਰਾਇਆ ਨਿਯੰਤਰਣ ਕਾਨੂੰਨ - ਉਦੇਸ਼ - ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ।

ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਦਿਆਂ, ਅਦਾਲਤ

ਕਿਹਾ ਕਿ: 1. ਕਿਰਾਇਆ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 13-B ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਵੈਧਤਾ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੇ ਵਿਸਥਾਰ ਅਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 46] [45-B]

XXXXXX

ਰਾਮ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਗਰੋਵਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ

ਕੀ ਪੰਜਾਬ ਪੁਨਰਗਠਨ ਐਕਟ, 1966 ਦੀ ਧਾਰਾ 87 ਤਹਿਤ ਜਾਰੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਮਿਤੀ 09.10.2009 ਨੂੰ ਪੂਰਬੀ ਪੰਜਾਬ ਸ਼ਹਿਰੀ ਕਿਰਾਇਆ ਪਾਬੰਦੀ ਐਕਟ, 1949 ਦੀ ਧਾਰਾ 13-B ਨੂੰ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਰਾਹੀਂ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੱਕ ਵਧਾਉਣਾ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੈ?

2.1 ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਐਕਟ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਾਲੇ ਵਫ਼ਦ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਜਾਇਜ਼ ਅਤੇ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 18] [26-A]

2.2 ਇਹ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਮਿਤੀ 09.10.2009 ਦਾ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜੋ ਪੁਨਰਗਠਨ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 87 ਅਧੀਨ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੁਆਰਾ ਸੋਧ ਐਕਟ ਨੂੰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੱਕ_ ਵਧਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕਿਰਾਏ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਭਾਵ, ਵਿਸਥਾਰ ਐਕਟ ਸੰਸਦ ਦੁਆਰਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 246(4) ਅਧੀਨ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਸੰਸਦ ਦੁਆਰਾ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਵਿਸਥਾਰ ਦੀ ਨੀਤੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਅਤੇ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਯੋਗ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਸਿਰਫ ਇਕ ਲਾਜ਼ਮੀ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਰਜਪਾਲਿਕਾ ਨੂੰ ਮੌਜੂਦਾ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿਚ ਭਵਿੱਖ ਦੀਆਂ ਸੋਧਾਂ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ, ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਵੰਡ, ਏਜੰਸੀ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ 'ਤੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਚੁਣੌਤੀ ਅਸਫਲ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਚੁਣੌਤੀ ਨੂੰ ਮਿਤੀ 09.10.2009 ਦੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਖਾਲੀ ਕਰਨ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਵੀ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਦਲੀਲਾਂ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ 'ਤੇ ਬੇਪਰਵਾਹ ਰਹਿ ਜਾਣਗੇ। [ਪੈਰੇ 15, 19] [20-A-B; 26-B-C]

ਰਮੇਸ਼ ਬਿਰਚ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ **(1989 Supp) 1 SCC 430: [1989] 2 SCR 629 - ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।**

Re ਦਿੱਲੀ ਕਾਨੂੰਨ ਐਕਟ 1912, ਅਜਮੇਰ ਮੇਰਵਾੜਾ (ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ) ਐਕਟ, 1947 ਅਤੇ ਭਾਗ C ਰਾਜ (ਕਾਨੂੰਨ) ਐਕਟ**, 1950 AIR 1951 SC 332: [1951] SCR 747;** ਆਰ. ਬਨਾਮ ਬੁਰਾਹ **(1878) 5 Ind App 178 (PC);** ਵਾਸੂ ਦੇਵ ਸਿੰਘ

ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ **(2006) 12 SCC 753: [2006] 8 Suppl. SCR 535 - ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।**

ਕੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਐਕਟ ਰਾਹੀਂ ਕੀਤੀਆਂ ਸੋਧਾਂ ਇਸ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਸਨ?

XXXXXX

6 ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਰਿਪੋਰਟਾਂ [2019] 17 S.C.R.

3.1 ਤਿੰਨ ਸੂਚੀਆਂ ਵਿੱਚ ਇੰਦਰਾਜ: ਸੂਚੀ I – ਇੰਦਰਾਜ 17 ਅਤੇ 18, ਸੂਚੀ II – ਇੰਦਰਾਜ 18, ਸੂਚੀ III ਇੰਦਰਾਜ 6,7 ਅਤੇ 13 ਆਪਸੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇੰਦਰਾਜ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਖੇਤਰ ਹਨ ਜੋ ਖੇਤਰ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਮੁਖੀਆਂ ਦੀ ਹੱਦਬੰਦੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉਸਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਖਤੀ ਅਤੇ ਆਯਾਤ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗੀ ਇੰਦਰਾਜ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਹੋਰ ਹਿੱਸਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਨਸ਼ਟ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਹਰੇਕ ਇੰਦਰਾਜ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਨਿਰਪੱਖ ਅਤੇ ਉਦਾਰ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਸਾਰੇ ਸੰਭਾਵਿਤ ਅਤੇ ਸਹਾਇਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਾਜਬ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇੰਦਰਾਜ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਸੰਕੀਰਣ ਅਤੇ ਅਧਿਆਤਮਕ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। "ਸਾਰ ਅਤੇ ਅਰਥ" ਸਿਧਾਂਤ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਕਾਨੂੰਨ ਕਿਸੇ ਇੰਦਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਭਾਵ, ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਇਜਾਜ਼ਤ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਵਿਰੋਧੀ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੁਰਘਟਨਾ ਵਾਲੇ ਕਬਜ਼ੇ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕੇਵਲ ਉਦੋਂ ਹੀ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਇੰਦਰਾਜ ਦੀ ਵਿਆਪਕ ਉਸਾਰੀ ਉਸੇ ਜਾਂ ਵੱਖਰੀ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਇੰਦਰਾਜ ਨਾਲ ਟਕਰਾਅ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਦਭਾਵਨਾਪੂਰਨ ਉਸਾਰੀ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਟਕਰਾਅ ਨੂੰ

ਸੁਲਝਾਉਣ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰੇਕ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਨ ਲਈ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 22] [27-D-F]

3.2 ਕਿਸੇ ਕੇਂਦਰੀ ਅਤੇ ਰਾਜ ਐਕਟ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਵਿਰੋਧਤਾ ਉਦੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਦੋਵਾਂ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸਿੱਧਾ ਅਤੇ ਅਸਮਰਥ ਟਕਰਾਅ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਉਦੋਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਦੋਵਾਂ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਅਸਮਰਥ ਟਕਰਾਅ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 254 ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਕਾਨੂੰਨ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਅਸੰਤੁਸ਼ਟਤਾ ਜਾਂ ਅਸੰਤੁਲਿਤਤਾ ਦਾ ਅਸਾਨੀ ਨਾਲ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਤਿੰਨਾਂ ਸੂਚੀਆਂ ਦੀਆਂ ਇੰਦਰਾਜ ਹਾਦਸਾਗ੍ਰਸਤ ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ, ਟਕਰਾਅ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤ ਕਰਨ ਲਈ ਹਰ ਸੰਭਵ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਅਤੇ ਨਾ ਸਿਰਫ ਟਕਰਾਅ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਇਸਦੀਆਂ ਜਾਇਜ਼ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੀਮਾਵਾਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 23] [27-F-H]

ਵਿਜੇ ਕੁਮਾਰ ਸ਼ਰਮਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ **(1990) 2 SCC 562: [1990] 1 SCR 614;** ਇੰਦੂ ਭੂਸ਼ਣ ਬੋਸ ਬਨਾਮ ਰਾਮ ਸੁੰਦਰੀ ਦੇਬੀ ਅਤੇ ਹੋਰ **(1969) 2 SCC 289: [1970] 1 SCR 443;** ਜੈਸਿੰਘ ਜੈਰਾਮ ਤਿਆਗੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਮਾਮਨਚੰਦ ਰਤੀਲਾਲ ਅਗਰਵਾਲ ਅਤੇ ਹੋਰ **(1980) 3 SCC 162: [1980] 3 SCR 224;** ਵੀ. ਧਨਪਾਲ ਚੇਟੀਅਰ ਬਨਾਮ ਯੇਸੋਦਾਈ ਅੰਮਲ **(1979) 4 SCC 214: [1980] 1 SCR 334;** ਅਕਾਊਂਟੈਂਟ ਐਂਡ ਸੈਕਟਰੀਅਲ ਸਰਵਿਸਿਜ਼ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਟਿਡ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ (1988) **4 SCC 324: [1988] 1 Suppl. SCR 493 - ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।**

XXXXXX

ਰਾਮ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਗਰੋਵਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ

3.3 ਇਸ ਦੀ ਅਸਲ ਉਸਾਰੀ ਬਾਰੇ ਸੋਧ ਐਕਟ ਅਤੇ "ਸਾਰ ਅਤੇ ਅਰਥ" ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਅਤੇ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਦੇ ਮਕਾਨ ਅਤੇ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਲਈ ਰਿਸ਼ਤੇ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ ਅਤੇ ਸਮਕਾਲੀ ਸੂਚੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਇਰਾਦਾ ਜਾਂ "ਸਾਰ ਅਤੇ ਅਰਥ" ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕਾਂ ਅਤੇ ਕਿਰਾਏਦਾਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਅਤੇ ਨਿਵਾਸ ਲਈ ਸਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਸੋਧ ਐਕਟ ਆਪਣੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਰਾਇਆ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਸੋਧ ਜਾਂ ਕਿਰਾਇਆ ਐਕਟ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਉਲਟ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ। ਸੋਧ ਐਕਟ ਅਤੇ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕੇਂਦਰੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ, ਗੈਰ-ਵਸਨੀਕਾਂ ਦੇ ਅਚੱਲ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਮਾਲਕ ਬਣਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਨਿਯਮ, ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕਰਨ ਅਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਰਾਏ ਦਾ ਐਕਟ ਅਤੇ ਕਿਰਾਏ ਦੇ ਐਕਟ ਅਤੇ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਐਕਟ, ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੁਦਰਾ ਅਧਿਨਿਯਮ ਐਕਟ, ਆਦਿ ਵਰਗੇ ਕਿਸੇ ਕੇਂਦਰੀ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਸੱਤਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਿਧਾਨਕ ਸੂਚੀਆਂ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀ ਜ਼ਿਮੀਂਦਾਰਾਂ ਲਈ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਵੱਖਰੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਅਤੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਬਣਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। [ਪੈਰਾ 27] [29-GH; 30-A-B]

3.4 ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੋਧ ਐਕਟ ਆਪਣੀ ਸਮਰੱਥਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸੀ। ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਕਿਉਂਕਿ ਵਿਸ਼ਾ ਸਮਕਾਲੀ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਕੋਈ ਮਤਲਬ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਅਨੁਛੇਦ 246 (4) ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੰਸਦ ਕੋਲ ਹੈ। ਪੁਨਰਗਠਨ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 87 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦਾ

ਵਿਸਥਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ, ਭਾਵ ਸੰਸਦ ਜਾਂ ਕੇਂਦਰੀ ਕਾਰਜਪਾਲਿਕਾ ਕੋਲ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਵੀ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ, ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 28] [30-C-D]

ਕੀ ਕਿਰਾਇਆ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 13-B ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਕਿਰਾਏਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਉਪਾਅ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ?

XXXXXX

4.1 ਧਾਰਾ 19 (2-B) ਧੋਖੇਬਾਜ਼ ਅਤੇ ਦੋ ਮੂੰਹਾਂ ਵਾਲੇ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਉਪਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਧੋਖੇਬਾਜ਼ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਕਿਰਾਇਆ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 18-A ਕਿਰਾਏ ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 13-B ਦੇ ਤਹਿਤ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਖਾਲੀ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਵਸੂਲੀ ਲਈ ਇੱਕ ਸੰਖੇਪ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਕਿਰਾਇਆ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 18-A ਨਿਯੰਤਰਕ ਨੂੰ ਬਚਾਅ ਲਈ ਆਗਿਆ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ ਸੁਣਵਾਈ ਪੂਰੀ ਹੋਣ ਤੱਕ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਕੋਈ ਵੀ ਮੁਕੱਦਮਾਕਰਤਾ ਸੰਭਵ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਸੁਣਵਾਈ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ 'ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਜੋ ਤੇਜ਼, ਫੁਰਤੀਲੇ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ 18-A ਵਿੱਚ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਨਿਯੰਤਰਕ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਅੰਤਿਮ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਖਾਲੀ ਕਰਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਅਪੀਲ ਜਾਂ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸਿਵਾਏ ਇਸ ਦੇ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ, ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਸਹੀਤਾ ਤੋਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋਣ ਲਈ, ਕੇਸ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਮੰਗ ਕੇ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। [ਪੈਰੇ 29, 30, 33] [30-H; 31-A; 33-E-F]

ਰਵੀ ਦੱਤ ਸ਼ਰਮਾ ਬਨਾਮ ਰਤਨ ਲਾਲ ਭਾਰਗਵ **(1984) 2 SCC 75: [1984] 2 SCR 614;** ਕੇਵਲ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਲਾਜਵੰਤੀ **(1980) 1 SCC 290: [1980] 1 SCR 854 - ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।**

4.2 ਕਿਰਾਇਆ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 13-B ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਖਾਲੀ ਕਰਨ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਲਈ ਇਮਾਰਤ ਦਾ ਮਾਲਕ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ/ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਜੀਵਨ ਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਅਤੇ ਇੱਕ ਇਮਾਰਤ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੇਵਲ ਇੱਕ ਵਾਰ ਖਾਲੀ ਕਰਨ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਹੈ। ਕਿਰਾਇਆ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 13-B ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (3) ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਤੋਂ ਕਬਜ਼ਾ ਲੈਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਇਮਾਰਤ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਜਾਂ ਲੀਜ਼ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਉਪ-ਧਾਰਾ (3) ਤੋਂ ਧਾਰਾ 13-B ਵਿੱਚ ਦੱਸੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ/ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ 'ਤੇ, ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਨੂੰ ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਧਾਰਾ 19 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (2-B) ਵਿੱਚ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਕੈਦ ਜਾਂ ਇੱਕ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਦਾ ਜੁਰਮਾਨਾ ਜਾਂ ਦੋਵੇਂ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਜੇਕਰ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਖਾਲੀ ਕਰਨ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲਗਾਤਾਰ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਇਮਾਰਤ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਜਾਂ ਉਪ-ਧਾਰਾ (3) ਤੋਂ ਧਾਰਾ 13-B ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਿਆਂ ਇਮਾਰਤ ਦੇ ਪੂਰੇ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਸ਼ਰਤਾਂ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਤ ਅੰਦਰੂਨੀ ਜਾਂਚਾਂ ਹਨ ਕਿ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਦੀ ਲੋੜ ਅਸਲ ਅਤੇ ਸਹੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਨੂੰ ਝੂਠੇ ਦਾਅਵਿਆਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਕੇ ਬੇਤੁਕੇ ਅਤੇ ਸ਼ੱਕੀ ਖਾਲੀ ਕਰਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। [ਪੈਰਾ 35] [36-D-G]

XXXXXX

ਰਾਮ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਗਰੋਵਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ

ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ ਬਨਾਮ ਮੋਨੀਸ਼ ਸੈਣੀ **(2005) 12 SCC 778: [2005] 4 Suppl. SCR 26 - 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।**

4.3 ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਦੀ ਅਸਲ ਲੋੜ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉਠਾਈ ਗਈ ਧਾਰਨਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਵੈ-ਸਿੱਧ ਜਾਂ ਸਵੈ-ਸਪਸ਼ਟ ਸੱਚ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਜੋ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਬੇਦਖ਼ਲ ਕਰਨ ਦਾ ਫਰਮਾਨ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਬਚਾਅ ਲਈ ਆਗਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ 'ਮਜ਼ਬੂਤ ਕੇਸ' ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਇੱਕ ਚੰਗਾ ਕੇਸ ਜੋ ਵਾਜਬ ਅਤੇ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਧਾਰਿਤ ਅਧਾਰ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਖਾਲੀ ਕਰਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਲੜਨ ਲਈ ਆਗਿਆ ਮੰਗਦਾ ਹੈ। ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਅਤੇ ਬਹਿਸ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਿਲਸਿਲੇ ਤੋਂ ਪਰੇ ਇੱਕ ਕੇਸ ਬਨਾਉਣਾ ਅਤੇ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨਾ। ਉਠਾਏ ਗਏ ਆਧਾਰ ਅਤੇ ਬੇਨਤੀਆਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਅਤੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਬਚਾਅ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀਆਂ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਆਧਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ। ਹਰੇਕ ਕੇਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਉਸ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਪੂਰਵ-ਅਨੁਮਾਨਿਤ ਅਨੁਮਾਨਾਂ ਅਤੇ ਅੰਦਾਜ਼ਿਆਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ। ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਬੇਦਖ਼ਲ ਕਰਨ ਦੀ ਸਰਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਕੇ, ਧਾਰਾ 13-B ਕਿਰਾਏਦਾਰਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ। ਇਹ ਕਿਰਾਏਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਕੇਸ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਜਾਇਜ਼ ਅਤੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਲਿਜਾਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਧਾਰਾ 13-B ਨੂੰ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। [ਪੈਰਾ 36] [36- H; 37-E-G; 38-A]

ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ ਬਨਾਮ ਮੋਨੀਸ਼ ਸੈਣੀ **(2005) 12 SCC 778: [2005] 4 Suppl. SCR 26;** ਇੰਦਰਜੀਤ ਕੌਰ ਬਨਾਮ ਨਿਰਪਾਲ **ਸਿੰਘ (2001) 1 SCC 706: [2000] 5 Suppl. SCR 707 - ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।**

ਸਵਾਮੀ ਨਾਥ ਬਨਾਮ ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ (**2010) 9 SCC 452: [2010] 10 SCR 1002 - ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।**

ਕੀ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵੱਖਰੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਜੋਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਬੱਧ ਕਰਨਾ ਧਾਰਾ 13-B ਨੂੰ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 14 ਦੇ ਉਲਟ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ?

XXXXXX

5.1 ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦਾ ਮੁੱਢਲਾ ਕੰਮ ਸਾਰੇ ਜਾਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਮੂਹਾਂ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ। ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਵਜੋਂ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਸੰਸਥਾ ਨਾਲੋਂ ਬਿਹਤਰ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਨੂੰ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ, ਲੋੜਾਂ ਅਤੇ ਉਮੀਦਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣਨ ਲਈ ਸਥਾਨਕ ਅਤੇ ਹੋਰ ਹਾਲਾਤਾਂ ਤੋਂ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਸਿਰਫ ਤਰਕਸੰਗਤ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਕੋਲ ਅਜਿਹੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਜਾਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੇਣੀਬੱਧ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਰਗੀਕਰਨ ਨੂੰ ਅਨੁਛੇਦ 14 ਦੇ ਸਮੂਹ ਨੂੰ ਪਾਸ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਵਿਰੋਧਤਾ ਅਤੇ ਭੇਦਭਾਵ ਦੀ ਮਨਾਹੀ ਕਰਦਾ ਹੈ. ਇਹ ਮੰਨਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਅਨੁਛੇਦ 14 ਕੁਝ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਵਾਲੇ ਕੁਝ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਸਮੂਹਿਤ ਕਰਕੇ ਵਰਗੀਕਰਨ ਦੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਨਾਹੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ। ਅਨੁਛੇਦ 14 ਦੇ ਤਹਿਤ ਚੁਣੌਤੀ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਗੀਕਰਨ ਲਈ ਦੋ ਸ਼ਰਤਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ, ਵਰਗੀਕਰਨ ਦੀ

ਸਥਾਪਨਾ ਸਮਝਣਯੋਗ ਵਿਭਿੰਨਤਾ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜੋ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਜਾਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਮੂਹ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਛੱਡੇ ਗਏ ਹੋਰਨਾਂ ਤੋਂ ਵੱਖ ਕਰਦੀ ਹੈ; ਅਤੇ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਦਾ ਉਸ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸੰਬੰਧ ਜਾਂ ਗਠਜੋੜ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵਰਗੀਕਰਨ ਨੂੰ ਵਿਗਿਆਨਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੰਪੂਰਨ ਜਾਂ ਤਰਕਸੰਗਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੰਪੂਰਨ ਹੋਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਜਾਇਜ਼ ਹੋਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਹ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਰਗੀਕਰਨ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਟੈਸਟ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਵਰਗੀਕਰਨ ਤੋਂ ਪਰੇ ਵੇਖ ਕੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਵਿਹਾਰਕ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਭਾਵ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਟੀਚੇ ਅਤੇ ਉਹ ਹਾਲਾਤ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨ ਪਾਸ ਹੋਣ ਵੇਲੇ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਸਨ, ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਸੀ। ਇੰਨਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਵੈਧਤਾ ਬਾਰੇ ਇਹ ਧਾਰਨਾ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨੂੰ ਸਮਝਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਜਾਂਚ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦੇ ਦਰਜੇ ਨੂੰ ਪਛਾਣਨ ਲਈ ਸੁਤੰਤਰ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਪਾਬੰਦੀ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਜ਼ਰੂਰਤ ਸਭ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸਮਝੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਵਰਗੀਕਰਨ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਇਸ ਲਈ ਘੱਟ-ਸਮਾਵੇਸ਼ੀਤਾ ਅਤੇ ਅਤਿ-ਸਮਾਵੇਸ਼ੀਤਾ ਵਿਚਕਾਰ ਅੰਤਰ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਦਾ ਵਰਗੀਕਰਨ ਉਹੀ ਲਾਭ ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਜਾਂ ਦੂਜਿਆਂ 'ਤੇ ਉਹੀ ਬੋਝ ਨਹੀਂ ਪਾਉਂਦਾ ਜੋ ਇਕੋ ਜਿਹੇ ਸਥਿਤ ਹਨ ਜਦੋਂ ਕਿ ਅਤਿ-ਸਮਾਵੇਸ਼ੀਤਾ ਵਿਚ ਨਾ ਸਿਰਫ ਉਹ ਲੋਕ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਜੋ ਉਦੇਸ਼ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਇਕੋ ਜਿਹੇ ਸਥਿਤ ਹਨ, ਬਲਕਿ ਹੋਰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਜੋ ਇੰਨੇ ਸਥਿਤ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨਿਆਂਇਕ ਟੈਸਟ ਪਾਸ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਅਦਾਲਤਾਂ ਘੱਟ-ਸਮਾਵੇਸ਼ੀਤਾ ਪ੍ਰਤੀ ਸਹਿਣਸ਼ੀਲਤਾ ਵਰਤਦੀਆਂ ਹਨ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਉਚਿਤ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰ ਤਾਕਤ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਤੱਕ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਅਣਛੂਹਿਆ ਛੱਡ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 38] [39-B-G; 40-A-B]

XXXXXX

ਰਾਮ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਗਰੋਵਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ 11

ਰਾਮ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਡਾਲਮੀਆ ਬਨਾਮ ਜਸਟਿਸ ਐਸ. ਆਰ. ਤੇਂਡੋਲਕਰ **[1959] SCR 279;** ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਨਲਾਮਿਲੀ ਰਾਮੀ ਰੈਡੀ ਅਤੇ ਹੋਰ **(2001) 7 SCC 708: [2001] 2 Suppl. SCR 287;** ਪਾਇਨੀਅਰ ਅਰਬਨ ਲੈਂਡ ਐਂਡ ਇਨਫਰਾਸਟ੍ਰਕਚਰ ਲਿਮਟਿਡ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ **(2019), 8 SCC 416 - ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।**

5.2 ਕਿਰਾਇਆ ਨਿਯੰਤਰਣ ਕਾਨੂੰਨ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਕਾਨੂੰਨ ਹਨ ਜੋ 1940 ਅਤੇ 1950 ਦੇ ਦਹਾਕੇ ਵਿੱਚ ਕਸਬਿਆਂ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿੱਚ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਵਾਸ, ਆਬਾਦੀ ਵਿੱਚ ਵਾਧੇ, ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਮੌਜੂਦਾ ਸਮਾਜਿਕ-ਆਰਥਿਕ ਸਥਿਤੀਆਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਕਿਰਾਏਦਾਰਾਂ ਦੇ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਕਿਉਂਕਿ ਜ਼ਮੀਨੀ ਜਾਇਦਾਦ ਕੁਝ ਅਮੀਰ ਅਤੇ ਧਨਾਢ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਮਲਕੀਅਤ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਕਿਰਾਇਆ ਨਿਯੰਤਰਣ ਕਾਨੂੰਨ ਨੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੀ ਆਮ ਆਜ਼ਾਦੀ ਅਤੇ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਦੇ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਤਬਾਦਲੇ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਖਾਲੀ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕੀਤੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਜਿਹੇ ਸਾਰੇ ਕਾਨੂੰਨ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕਾਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੰਤੁਲਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਦੋਵਾਂ ਵਿਰੋਧੀ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਸੰਤੁਲਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 40] [42-D-E]

ਮਾਲਪੇ ਵਿਸ਼ਵਨਾਥ ਅਚਾਰੀਆ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ **(1998) 2 SCC 1: [1997] 6 Suppl. SCR 717;** ਜੋਗਿੰਦਰ ਪਾਲ ਬਨਾਮ ਨਵਲ ਕਿਸ਼ੋਰ ਬਹਿਲ (**2002) 5 SCC 397: [2002] 3 SCR 1078;** ਸੱਤਿਆਵਤੀ ਸ਼ਰਮਾ

(ਮ੍ਰਿਤਕ) ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ ਰਾਹੀਂ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ **(2008) 5 SCC 287;** ਵਿਨੋਦ ਕੁਮਾਰ ਬਨਾਮ ਅਸ਼ੋਕ ਕੁਮਾਰ ਗਾਂਧੀ **(2019) 10 ਪੈਮਾਨਾ 357;** ਕੇਵਲ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਲਾਜਵੰਤੀ **(1980) 1 SCC 290: [1980] 1 SCR 854;** ਰਵੀ ਦੱਤ ਸ਼ਰਮਾ ਬਨਾਮ ਰਤਨ ਲਾਲ ਭਾਰਗਵ (**1984) 2 SCC 75: [1984] 2 SCR 614 - ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।**

5.3 ਕਿਰਾਇਆ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 13-B ਨੂੰ ਗੈਰ-ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਖਾਸ ਸਮੂਹ, ਯਾਨੀ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸੰਖੇਪ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੁਆਰਾ ਸਹੀ ਲੋੜ ਲਈ ਬੇਦਖ਼ਲੀ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਤੇ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਬੇਲੋੜੀਆਂ ਬੇਦਖ਼ਲੀਆਂ 'ਤੇ ਰੋਕ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਕਿ ਧਾਰਾ 13-B ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋਰ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਬੇਬੁਨਿਆਦ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣਾ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਸਮਾਨ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਤੱਕ ਵਧਾਉਣਾ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦਾ ਕੰਮ ਹੈ। ਕਿਰਾਇਆ ਐਕਟ (ਆਂ) ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਇੱਕ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਤੰਤਰ ਦੁਆਰਾ ਸਮਾਨ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕਾਂ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹੋਰ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ/ਸਮੂਹਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ, ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਬਲਾਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ, ਕੇਂਦਰ ਅਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਜਾਂ ਜਲਦੀ ਸੇਵਾ-ਮੁਕਤ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ, ਵਿਧਵਾਵਾਂ ਆਦਿ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ।

XXXXXX

5.4 ਧਾਰਾ 18-A ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਸੰਖੇਪ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਤਹਿਤ ਬੇਦਖ਼ਲੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਇੱਕ ਨਿਰੰਤਰ ਅਤੇ ਸੰਪੂਰਨ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਇਹ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪੂਰਵ-ਲੋੜਾਂ ਅਤੇ ਲਾਜ਼ਮੀਤਾਵਾਂ ਦੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ ਜੋ ਸ਼ਾਰਟ-ਸਰਕਟ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈ ਕੇ ਸੰਭਾਵਿਤ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜਾਂਚਦੇ ਹਨ। ਲੋੜ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਜਾਂ ਉਸਦੇ ਨਿਰਭਰ ਦੀ ਅਸਲ ਜ਼ਰੂਰਤ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਖਾਲੀ ਕਰਨ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਪੰਜ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਮਾਲਕ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣ ਦੀ ਇੱਕ ਸੀਮਾ ਹੈ ਜੋ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਵਾਰ ਅਤੇ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਇਮਾਰਤ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉਪਲਬਧ ਹੈ। ਦੁਬਾਰਾ ਵਿਕਰੀ ਅਤੇ ਰੀ-ਲੇਟਿੰਗ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਹਨ ਅਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਲੈਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਨਿਰੰਤਰ ਮਿਆਦ ਲਈ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਰੱਖਣ ਦੀ ਹੋਰ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਇਹ ਪੂਰਵ-ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਤੇ ਕਬਜ਼ੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੀਆਂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 13-B ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨੀਤੀਗਤ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਵਾਪਸ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਜਾਇਦਾਦ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਸ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਕਿਰਾਏਦਾਰਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨਾਲ ਸੰਤੁਲਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੀ ਅਸਲ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਕੇ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਕੇਸ ਸਥਾਪਤ ਕਰ ਸਕਣ। [ਪੈਰਾ 44] [44-D-G]

5.5 ਧਾਰਾ 13-B ਨੂੰ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਵਰਗੀਕਰਨ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਜੋ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 14 ਨੂੰ ਤੋੜਦਾ ਅਤੇ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਵਰਗੀਕਰਨ ਦੀ ਗੈਰ-ਸੰਵਿਧਾਨਕਤਾ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਚੁਣੌਤੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 45] [44- H]

ਹਰਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ **AIR 1975 ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ 160 (FB) - ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।**

XXXXXX

ਕਾਨੂੰਨੀ ਕੇਸ ਹਵਾਲਾ		
AIR 1975 P & H 160 (FB)	ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ	ਪੈਰਾ 7
[1951] SCR 747	ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ	ਪੈਰਾ 16
(1878) 5 Ind App 178 (PC)	ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ	ਪੈਰਾ 16
[2006] 8 Suppl. SCR 535	ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ	ਪੈਰਾ 18
[1989] 2 SCR 629	ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ	ਪੈਰਾ 19
[1990] 1 SCR 614	ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ	ਪੈਰਾ 24
[1970] 1 SCR 443	ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ	ਪੈਰਾ 25
[1980] 3 SCR 224	ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ	ਪੈਰਾ 25
[1980] 1 SCR 334	ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ	ਪੈਰਾ 25
[1988] 1 Suppl. SCR 493	ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ	ਪੈਰਾ 26
[1984] 2 SCR 614	ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ	ਪੈਰਾ 32
[1980] 1 SCR 854	ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ	ਪੈਰਾ 33
[2005] 4 Suppl. SCR 26	ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ	ਪੈਰਾ 35, 36
[2000] 5 Suppl. SCR 707	ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ	ਪੈਰਾ 36
[2010] 10 SCR 1002	ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ	ਪੈਰਾ 37
[1959] SCR 279	ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ	ਪੈਰਾ 38
[2001] 2 Suppl. SCR 287	ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ	ਪੈਰਾ 38
(2019) 8 SCC 416	ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ	ਪੈਰਾ 38
[1997] 6 Suppl. SCR 717	ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ	ਪੈਰਾ 40
[2002] 3 SCR 1078	ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ	ਪੈਰਾ 40

(2008) 5 SCC 287	ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ	ਪੈਰਾ 40
(2019) 10 SCALE 357	ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ	ਪੈਰਾ 40

ਸਿਵਲ ਅਪੀਲੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ: 2019 ਦੀ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 8597.

2011 ਦੀ ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 15378 ਵਿੱਚ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਖੇ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜਾਂ ਲਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਮਿਤੀ 23.08.2011 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ।

XXXXXX

ਨਾਲ

2019 ਦੇ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 8598, 8599, 8600, 8601, 8602, 8603, 8604, 8605.

ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਧਿਰਾਂ ਲਈ ਸੰਜੇ ਜੈਨ, ਵਧੀਕ ਸਾਲਿਸੀਟਰ ਜਰਨਲ, ਨਿਧੇਸ਼ ਗੁਪਤਾ, ਨਰਿੰਦਰ ਹੁੱਡਾ, ਰਾਕੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਖੰਨਾ, ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ, ਗੋਪਾਲ ਬਲਵੰਤ ਸਾਠੇ, ਸਿਧਾਰਥ ਭਟਨਾਗਰ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਰੂਬੀ ਸਿੰਘ ਆਹੂਜਾ, ਨਕੁਲ ਗਾਂਧੀ, ਨਵਨਦੀਪ ਮੱਤਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਮਾਨਿਕ ਕਰੰਜਾਵਾਲਾ (ਮੈਸਰਜ਼ ਕਰੰਜਾਵਾਲਾ ਐਂਡ ਕੰਪਨੀ ਵੱਲੋਂ), ਏ. ਵੈਨਾਯਾਗਮ ਬਾਲਨ, ਅੰਕਿਤ ਸਵਰੂਪ, ਵਿਪੁਲ ਜਿੰਦਲ, ਰੋਹਿਤ ਕੁਮਾਰ ਸਿੰਘ, ਸ਼ਿਆਮਲ ਕੁਮਾਰ, ਤਰੁਣ ਗੁਪਤਾ, ਰਿਸ਼ੀ ਮਲਹੋਤਰਾ, ਆਲੋਕ ਕੇ. ਅਗਰਵਾਲ, ਵਿਕਾਸ ਜੈਨ, ਅਮਿਤ ਕੁਮਾਰ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਕਵਿਤਾ ਵਾਡੀਆ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਗਰਿਮਾ ਪ੍ਰਸਾਦ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਅਪੂਰਵਾ ਰਸਤੋਗੀ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਵ੍ਰਿਤੀ ਗੁਜਰਾਲ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਪੱਲਵੀ ਸਿੰਘ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਜਪਨੀਤ ਕੌਰ,

ਅੰਕੁਰ ਐਸ. ਕੁਲਕਰਨੀ, ਆਨੰਦ ਸ਼੍ਰੀਵਾਸਤਵ (ਮੈਸਰਜ਼ ਲੇਕ ਰੇਜੀਸ ਲਾਅ ਆਫਿਸ ਵੱਲੋਂ), ਸੁਭਾਸ਼ੀਸ਼ ਭੌਮਿਕ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਨਿਦਾ ਦੂਨ, ਡਾ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੁੱਡਾ, ਰਾਮੇਸ਼ਵਰ ਪ੍ਰਸਾਦ ਗੋਇਲ, ਯੋਗੇਸ਼ ਮਲਹੋਤਰਾ, ਪੀ. ਐਸ. ਸੁਧੀਰ, ਰਿਸ਼ੀ ਮਹੇਸ਼ਵਰੀ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਐਨੀ ਮੈਥਿਊ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸ਼ਰੂਤੀ ਜੋਸ, ਉਦਿਤ ਗਰੋਵਰ, ਵਿਭੂਤੀ ਸੁਸ਼ਾਂਤ ਗੁਪਤਾ, ਪੀ. ਐਸ. ਖੁਰਾਣਾ, ਮੋਹਿਤ ਕੁਮਾਰ ਸਿੰਘ (ਰਾਮ ਨਰੇਸ਼ ਯਾਦਵ ਲਈ), ਰਾਮ ਨਰੇਸ਼ ਯਾਦਵ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਮੰਜੂ ਜੇਤਲੀ, ਸੰਜੇ ਕੁਮਾਰ ਪਾਠਕ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸ਼ਸ਼ੀ ਪਾਠਕ, ਅਰਵਿੰਦ ਕੁਮਾਰ ਤ੍ਰਿਪਾਠੀ, ਰਜਤ ਭਾਰਦਵਾਜ, ਭਾਲ ਸਿੰਘ ਮਲਿਕ, ਕਮਲਦੀਪ ਗੁਲਾਟੀ, ਡਾ. ਵਿਨੇਦ ਕੁਮਾਰ ਤਿਵਾਰੀ, ਵਿਕਾਸ ਮਹਾਜਨ, ਵਿਨੇਦ ਸ਼ਰਮਾ, ਆਕਾਸ਼ ਵਰਮਾ, ਅਨਿਲ ਕੁਮਾਰ, ਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਡਿੰਪਲ ਨਾਗਪਾਲ, (ਸ਼੍ਰਮਤੀ ਆਸਥਾ ਸ਼ਰਮਾ ਵੱਲੋਂ), ਆਸਥਾ ਸ਼ਰਮਾ, ਸ਼੍ਰੀ ਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਉਪਾਸਨਾ ਨਾਥ, ਅਰਵਿੰਦ ਕੁਮਾਰ ਗੁਪਤਾ, ਤਰੁਣਵੀਰ ਸਿੰਘ ਖੇਹਰ, ਸੰਦੀਪ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਵਿਸ਼ਾਲ ਤ੍ਰਿਪਾਠੀ (ਅਸ਼ੋਕ ਕੇ. ਮਹਾਜਨ ਲਈ), ਅਸ਼ੋਕ ਕੇ. ਮਹਾਜਨ, ਸੁਭ੍ਰਾਂਸ਼ੂ ਪਾਧੀ, ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੁੰਡੀਰ, ਅਰਿਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਡੀ. ਵੀ. ਸਿੰਘ, ਭੁਪਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਭਾਰਦਵਾਜ, ਰਿਤੇਸ਼ ਖੱਤਰੀ, ਅਨਿਲ ਕੁਮਾਰ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਅਨੁਰਾਗ ਸਿੰਘ, ਡਾ. (ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ) ਵਿਪਿਨ ਗੁਪਤਾ, ਐਸ. ਐਲ. ਅਨੇਜਾ, ਸੈਨਥਿਲ ਜਗਦੀਸ਼ਨ, ਸੁਧੀਰ ਬਿਸਲਾ, ਕਮਲ ਮੋਹਨ ਗੁਪਤਾ, ਪਵਨ ਕੇ. ਭੱਲ, ਰਾਕੇਸ਼ ਕੇ. ਸ਼ਰਮਾ, ਅਸ਼ੋਕ ਅਰੋੜਾ, ਯਾਦਵ ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਆਨੰਦਨ ਏ., ਜਤਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਭਾਟੀਆ, ਨਰੇਸ਼ ਬਖਸ਼ੀ, ਯਸ਼ਪਾਲ ਢੀਂਗਰਾ, ਦਿਨੇਸ਼ ਵਰਮਾ, ਮੁਨੀਸ਼ ਭਾਰਦਵਾਜ, ਐਸ.ਕੇ.ਐਸ ਬੇਦੀ (ਸੁਭਾਸ਼ੀਸ਼ ਭੌਮਿਕ ਲਈ), ਦੀਪਕ ਗੋਇਲ, ਪੀ.ਐਨ.ਪੁਰੀ, ਸਤਿੰਦਰ ਐਸ. ਗੁਲਾਟੀ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਕਮਲਦੀਪ ਗੁਲਾਟੀ, ਆਨੰਦ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਅਮਰੇਂਦਰ ਕੁਮਾਰ ਸਿੰਘ, ਅਨਿਲ ਕੁਮਾਰ ਟਾਂਡਾਲੇ, ਸ਼ਸ਼ਾਂਕ ਤ੍ਰਿਪਾਠੀ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਰਚਨਾ ਸ਼੍ਰੀਵਾਸਤਵ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਰਚਨਾ ਸ਼੍ਰੀਵਾਸਤਵ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਬੀਨੂੰ ਟਮਟਾ, ਬੀ.ਵੀ. ਬਲਰਾਮ ਦਾਸ, ਬੀ. ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਪ੍ਰਸਾਦ, ਪੰਕਜ ਪਾਂਡੇ, ਵਿਸ਼ਾਲ ਭਟਨਾਗਰ, ਅਸ਼ਵਨੀ ਕੁਮਾਰ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਇਤੀ ਸ਼ਰਮਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਕੁਮੁਦ ਲਤਾ ਦਾਸ, ਜੈ ਕੁਮਾਰ, ਅਰਵਿੰਦ ਗੁਪਤਾ, ਹਿਮਾਂਸ਼ੂ ਗੁਪਤਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਉੱਤਰਾ ਬੱਬਰ, ਅਸ਼ੋਕ ਪਨੀਗਰਾਹੀ, ਅਨਮੋਲ ਤਾਇਲ, ਐਸ. ਵਿਨੈ ਰਤਨਾਕਰ, ਐਡਵੋਕੇਟ।

XXXXXX

ਰਾਮ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਗਰੋਵਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ 15

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ

ਸੰਜੀਵ ਖੰਨਾ, ਜੇ.

1. ਆਗਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ (Leave granted)

2. ਉਪਰੋਕਤ ਅਪੀਲਾਂ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਇਮਾਰਤਾਂ ਦੇ ਕਿਰਾਏਦਾਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੂਰਬੀ ਪੰਜਾਬ ਸ਼ਹਿਰੀ ਕਿਰਾਇਆ ਪਾਬੰਦੀ ਐਕਟ, 1949 (ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ, 'ਕਿਰਾਇਆ ਐਕਟ') ਦੀ ਧਾਰਾ 13-B ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਵੈਧਤਾ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਪੰਜਾਬ ਪੁਨਰਗਠਨ ਐਕਟ, 1966 (ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ, 'ਪੁਨਰਗਠਨ ਐਕਟ') ਦੀ ਧਾਰਾ 87 ਅਧੀਨ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਮਿਤੀ 09.10.2009 ਰਾਹੀਂ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੱਕ ਇਸ ਦੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

3. ਕਿਰਾਇਆ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 13-B, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:

"13-B. ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਇਮਾਰਤ ਜਾਂ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਇਮਾਰਤ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਗੈਰ-ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਇਮਾਰਤ ਦਾ ਤੁਰੰਤ ਕਬਜ਼ਾ ਗੈਰ-ਵਸਨੀਕ ਭਾਰਤੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ- (1) ਜਿੱਥੇ ਕੋਈ ਮਾਲਕ ਇੱਕ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਵਾਪਸ ਆ ਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਇਮਾਰਤ ਜਾਂ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਇਮਾਰਤ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਗੈਰ-ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਇਮਾਰਤ, ਜਿਵੇਂ ਵੀ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਛੱਡੀ ਗਈ ਹੈ, ਉਸਦੀ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀ ਹੈ,

ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਜੋ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੈ, ਉਹ, ਅਜਿਹੀ ਇਮਾਰਤ ਜਾਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਦੇ ਤੁਰੰਤ ਕਬਜ਼ੇ ਲਈ ਨਿਯੰਤਰਕ ਨੂੰ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਾਮਲਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ:

ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਇਸ ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਅਜਿਹੀ ਇਮਾਰਤ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ, ਅਜਿਹੀ ਇਮਾਰਤ ਦਾ ਮਾਲਕ ਬਣਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਉਪਲਬਧ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਮਾਲਕ ਦੇ ਜੀਵਨ ਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਵਾਰ ਉਪਲਬਧ ਹੋਵੇਗਾ।

(2) ਜਿੱਥੇ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਮਾਲਕ ਨੇ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਇਮਾਰਤਾਂ ਜਾਂ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਇਮਾਰਤਾਂ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਗੈਰ-ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਇਮਾਰਤਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਲਈ ਇਹ ਉਪ-ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਕੇਵਲ ਇੱਕ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਇਮਾਰਤ ਜਾਂ ਇੱਕ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਇਮਾਰਤ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਇੱਕ ਗੈਰ-ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਇਮਾਰਤ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਣ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰੇਕ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਚੁਣੀ ਗਈ ਹੈ

(3) ਜਿੱਥੇ ਕੋਈ ਮਾਲਕ ਇਸ ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਇਮਾਰਤ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਵਸੂਲ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਇਸ ਨੂੰ ਵਿਕਰੀ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਤਬਦੀਲ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ ਜਾਂ ਉਕਤ ਇਮਾਰਤ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਲੈਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਪੰਜ ਸਾਲ ਦੀ ਮਿਆਦ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਛੱਡੇਗਾ, ਅਜਿਹਾ ਨਾ ਕਰਨ 'ਤੇ, ਬਾਹਰ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਨਿਯੰਤਰਕ ਨੂੰ ਆਦੇਸ਼ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਉਕਤ ਇਮਾਰਤ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਬਹਾਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਨਿਯੰਤਰਕ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਆਦੇਸ਼ ਦੇਵੇਗਾ।

XXXXXX

'ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀ' ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਕਿਰਾਇਆ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2 ਦੇ ਖੰਡ (dd) ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ:

"(d) "ਗੈਰ-ਵਸਨੀਕ ਭਾਰਤੀ" ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦਾ ਵਿਅਕਤੀ, ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਸਥਾਈ ਜਾਂ ਅਸਥਾਈ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਵਸਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ -

(a) ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਲੈਣ ਲਈ ਜਾਂ ਲੈਣ ਲਈ; ਜਾਂ

(b) ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕਿਸੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਜਾਂ ਕਿੱਤੇ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਲਈ; ਜਾਂ

(c) ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ, ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਅਨਿਸ਼ਚਿਤ ਸਮੇਂ ਲਈ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰਹਿਣ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੋਵੇ;

ਕਿਰਾਇਆ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 13-B ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ/ ਅਨੁਸੂਚਿਤ/ਗੈਰ-ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਇਮਾਰਤਾਂ ਦਾ ਤੁਰੰਤ ਕਬਜ਼ਾ ਵਸੂਲਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਕਰਾਂਗੇ ਅਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿੱਚ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਅਪਣਾਏ ਗਏ ਵਿਧਾਨਕ ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਵਾਂਗੇ।

4. 1956 ਵਿੱਚ, ਪੈਪਸੂ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਰਾਜਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਾ ਕੇ ਏਕੀਕ੍ਰਿਤ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। 1966 ਵਿੱਚ, ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਦਾ ਇੱਕ ਨਵਾਂ ਰਾਜ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਤੋਂ ਕੁਝ ਖੇਤਰਾਂ ਤੋਂ ਵੱਖ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕੁਝ ਪਹਾੜੀ ਇਲਾਕਿਆਂ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਮਿਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦਾ ਇੱਕ ਨਵਾਂ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਬਣ ਗਿਆ। ਪੁਨਰਗਠਨ ਐਕਟ, ਭਾਵ ਪੰਜਾਬ ਪੁਨਰਗਠਨ ਐਕਟ, 1966 ਨੇ ਖੇਤਰਾਂ ਦੀ ਹੱਦਬੰਦੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਸਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਬਣਾਇਆ। ਪੁਨਰਗਠਨ ਐਕਟ ਦਾ ਇੱਕ ਹੋਰ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਪਹਿਲੂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਿਆ ਗਿਆ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪੁਨਰਗਠਨ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਹ ਪੁਨਰਗਠਨ ਐਕਟ ਦੇ ਭਾਗ X ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 86 ਤੋਂ 97 ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ। ਪੁਨਰਗਠਨ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 87, 88 ਅਤੇ 89 ਮੌਜੂਦਾ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਢੁਕਵੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਹੇਠਾਂ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ:

XXXXXX

“87. ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੱਕ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ - ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ, ਸਰਕਾਰੀ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ, ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੱਕ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀਆਂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਜਾਂ ਸੋਧਾਂ ਨਾਲ ਵਧਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਉਹ ਢੁਕਵੀਂ ਸਮਝੇ।

88. ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਖੇਤਰੀ ਹੱਦ- ਭਾਗ II ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਤਬਦੀਲੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜਿੱਥੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਦਿਨ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਪਹਿਲਾਂ ਲਾਗੂ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਜਾਰੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ

ਰਾਜ ਨੂੰ ਖੇਤਰੀ ਹਵਾਲੇ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਕਿਸੇ ਸਮਰੱਥ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਜਾਂ ਹੋਰ ਸਮਰੱਥ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ, ਨਿਰਧਾਰਤ ਦਿਨ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਪਹਿਲਾਂ ਰਾਜ ਦੇ ਅੰਦਰਲੇ ਖੇਤਰਾਂ ਦਾ ਅਰਥ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇ।

89. ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ- ਪੰਜਾਬ ਜਾਂ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਜਾਂ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਦਿਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਦੇਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ, ਉਚਿਤ ਸਰਕਾਰ, ਉਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਦੋ ਸਾਲ ਦੀ ਮਿਆਦ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ, ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਅਨੁਕੂਲਨ ਅਤੇ ਸੋਧਾਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਚਾਹੇ ਉਹ ਰੱਦ ਕਰਨ ਜਾਂ ਸੋਧ ਰਾਹੀਂ ਹੋਵੇ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਜ਼ਰੂਰੀ ਜਾਂ ਢੁਕਵਾਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਜਿਹਾ ਹਰ ਕਾਨੂੰਨ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਨੁਕੂਲਨ ਅਤੇ ਸੋਧਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਹੋਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਕਿਸੇ ਸਮਰੱਥ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਜਾਂ ਹੋਰ ਸਮਰੱਥ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਬਦਲਿਆ, ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂ ਸੋਧਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ।

ਅਸੀਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਪੁਨਰਗਠਨ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 87 ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਧਾਰਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਾਂਗੇ।

5. ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪੂਰਬੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਾਂਤ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਵਜੋਂ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਖੇਤਰ ਕਿਰਾਏ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ, ਜੋ ਧਾਰਾ 2 (j) ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਸਾਰੇ "ਸ਼ਹਿਰੀ ਖੇਤਰਾਂ" ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ਕਿਉਂਕਿ ਕਿਸੇ ਮਿਉਂਸਪਲ ਕਮੇਟੀ, ਛਾਉਣੀ ਬੋਰਡ, ਇੱਕ ਸ਼ਹਿਰੀ ਕਮੇਟੀ ਜਾਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਕਿਰਾਏ ਐਕਟ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ "ਸ਼ਹਿਰੀ ਖੇਤਰ" ਵਜੋਂ ਨੋਟੀਫਾਈ ਕੀਤੇ ਗਏ ਖੇਤਰ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਸਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।

6. ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪੁਨਰਗਠਨ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 89 ਅਧੀਨ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ 1.11.1966 ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਪੁਨਰਗਠਨ (ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ) (ਰਾਜ ਅਤੇ ਸਮਕਾਲੀ ਵਿਸ਼ਿਆਂ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦਾ ਅਨੁਕੂਲਨ) ਆਦੇਸ਼, 1968 ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ "ਮੌਜੂਦਾ ਕਾਨੂੰਨਾਂ" ਵਿੱਚ, ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਹਵਾਲਾ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਵਜੋਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। "ਮੌਜੂਦਾ ਕਾਨੂੰਨ" ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਪੈਰਾ 2(1)(b) ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਇੱਕ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੀ ਸਥਿਤੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਰਾਇਆ ਐਕਟ "ਮੌਜੂਦਾ ਕਾਨੂੰਨਾਂ" ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਾ ਖੇਤਰ ਕਿਰਾਇਆ ਐਕਟ ਦੇ ਅੰਦਰ "ਸ਼ਹਿਰੀ ਖੇਤਰ" ਨਹੀਂ ਸੀ।

XXXXXX

7. ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਮਿਤੀ 13.10.1972 ਦੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਅਤੇ 04.11.1972 ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਕਰਕੇ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਕਿਰਾਇਆ ਐਕਟ ਲਈ "ਸ਼ਹਿਰੀ ਖੇਤਰ" ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ **ਹਰਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ**[1] ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ 1.11.1966 ਨੂੰ ਪੁਨਰਗਠਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਨੂੰ ਕਿਰਾਇਆ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2 (ਜੇ) ਤਹਿਤ "ਸ਼ਹਿਰੀ ਖੇਤਰ" ਵਜੋਂ ਵਧਾਉਣ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਪੁਨਰਗਠਨ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 88 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿੱਚ ਕਿਰਾਇਆ ਐਕਟ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਹਿੱਸਾ ਲੋੜੀਂਦੀ ਅਨੁਕੂਲਤਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਧਾਰਾ 87 ਅਧੀਨ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਨਾ

ਤਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਮਿਤੀ 13.10.1972 ਦੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ 'ਤੇ ਕਿਰਾਇਆ ਐਕਟ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਅਸਰ ਹੋ ਸਕਿਆ।

8. ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੰਸਦ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਅਨੁਛੇਦ 246(4) ਤਹਿਤ ਪੂਰਬੀ ਪੰਜਾਬ ਸ਼ਹਿਰੀ ਕਿਰਾਇਆ ਪਾਬੰਦੀ (ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੱਕ ਵਿਸਥਾਰ) ਐਕਟ, 1974 (ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ, 'ਵਿਸਥਾਰ ਐਕਟ') ਲਾਗੂ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸੋਧ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਿਰਾਏ ਦੇ ਐਕਟ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੱਕ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕਿਰਾਇਆ ਐਕਟ ਮਿਤੀ 04.11.1972 ਤੋਂ ਲਾਗੂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਦਿਨ **ਹਰਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦੇ** ਕੇਸ (supra) ਵਿੱਚ ਰੱਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਿਤੀ 04.11.1972 ਦੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਖਾਲੀ ਕਰਨ ਲਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਾਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਵਿਸਥਾਰ ਐਕਟ ਸਿਧਾਂਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਸੰਸਦੀ ਕਾਨੂੰਨ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿੱਚ ਕਿਰਾਏ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਉਣ ਤੋਂ ਬਚਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

9. 17.12.1976 ਨੂੰ, ਜਦੋਂ ਸੰਸਦ ਦਾ ਸੈਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੇ 1976 ਦਾ ਅਧਿਆਦੇਸ਼ 14 ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਕਿਰਾਇਆ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 13 ਵਿੱਚ ਉਪ-ਧਾਰਾ (4A) ਅਤੇ ਧਾਰਾ 19 ਵਿੱਚ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2A) ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਨਵੀਂ ਧਾਰਾ 13A, 18A ਅਤੇ 18B ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚੀ-2 ਵਿਚ ਧਾਰਾ 13A ਤਹਿਤ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸੰਮਨ ਦਾ ਫਾਰਮ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਅਧਿਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਖਤਮ ਹੋਣ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਾਨੂੰਨ ਵਜੋਂ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

---

[1] AIR, 1975, ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ 160 (FB)

XXXXXX

10. 1982 ਵਿੱਚ, ਸੰਸਦ ਨੇ "ਪੂਰਬੀ ਪੰਜਾਬ" ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਥਾਂ "ਪੰਜਾਬ" ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਪੂਰਬੀ ਪੰਜਾਬ ਕਿਰਾਇਆ ਪਾਬੰਦੀ (ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਸੋਧ) ਐਕਟ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਕਿਰਾਏ ਦੇ ਐਕਟ ਵਿੱਚ "ਗੈਰ-ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਇਮਾਰਤ" ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। 1976 ਦੇ ਅਧਿਆਦੇਸ਼ 14 ਦੁਆਰਾ ਕਿਰਾਏ ਦੇ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਖਾਮੀਆਂ ਵਾਲੀਆਂ ਸੋਧਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

11. 1985 ਵਿੱਚ, ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਲਈ ਲਾਗੂ ਕਿਰਾਏ ਦੇ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਦੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ 1985 ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਐਕਟ 2 ਰਾਹੀਂ ਸੋਧ ਕਰਕੇ ਨਵੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 13A, 18A ਅਤੇ 18B, ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਦੂਜੀ ਅਨੁਸੂਚੀ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 13 ਅਤੇ 19 ਵਿੱਚ ਸੋਧਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੀਆਂ ਜੋ 1976 ਦੇ ਅਧਿਆਦੇਸ਼ 14 ਨਾਲ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। "ਨਿਰਧਾਰਤ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ" ਦੀ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਸੋਧਾਂ 16.11.1985 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਹੋਈਆਂ।

12. ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪੁਨਰਗਠਨ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 87 ਅਧੀਨ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਮਿਤੀ 15.12.1986 ਨੂੰ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ 1985 ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਐਕਟ 2 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ, ਇਸ ਵਿੱਚ ਦੱਸੀਆਂ ਸੋਧਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਲਈ ਲਾਗੂ ਕਿਰਾਏ ਦੇ ਐਕਟ, ਭਾਵ ਵਿਸਥਾਰ ਐਕਟ ਤੱਕ ਵਧਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

13. ਪੁਨਰਗਠਨ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 87 ਤਹਿਤ ਜਾਰੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਰਾਹੀਂ ਇਸ ਵਿਸਥਾਰ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ **ਰਮੇਸ਼ ਬਿਰਚ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ**[2] ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਵਾਂਗੇ।

14. ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਚੁਣੌਤੀ ਅਧੀਨ ਵਿਵਸਥਾ, ਭਾਵ ਧਾਰਾ 13-B ਨੂੰ ਪੂਰਬੀ ਪੰਜਾਬ ਸ਼ਹਿਰੀ ਕਿਰਾਇਆ ਪਾਬੰਦੀ (ਸੋਧ) ਐਕਟ, 2001 (ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ, 'ਸੋਧ ਐਕਟ') ਦੁਆਰਾ ਕਿਰਾਏ ਦੇ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪੁਨਰਗਠਨ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 87 ਅਧੀਨ ਕਥਿਤ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਮਿਤੀ 09.10.2009 ਦੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਰਾਹੀਂ ਸੋਧ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 13-B ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਬੰਧਤ ਧਾਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੱਕ ਵਧਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

15. ਬੇਲੋੜੇ ਵਿਸਥਾਰ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਮੈਟ੍ਰਿਕਸ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਦਲੀਲਾਂ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਸੀਂ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਦਖਲ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਦਲੀਲਾਂ ਸੁਣੀਆਂ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ:

---

[2] 1989 Supp (1) SCC 430

(i) ਮਿਤੀ 09.10.2009 ਦਾ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜੋ ਪੁਨਰਗਠਨ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 87 ਅਧੀਨ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੁਆਰਾ ਸੋਧ ਐਕਟ

ਨੂੰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੱਕ ਵਧਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕਿਰਾਏ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਭਾਵ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 246 (4) ਅਧੀਨ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਸੰਸਦ ਦੁਆਰਾ ਵਿਸਥਾਰ ਐਕਟ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

(ii) ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਗੈਰ-ਨਿਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਲਈ ਸੋਧ ਐਕਟ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਅਯੋਗ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਸੱਤਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੀ ਸੂਚੀ । ਦੇ ਇੰਦਰਾਜ 17 ਦੇ ਤਹਿਤ 'ਨਾਗਰਿਕਤਾ, ਰਾਸ਼ਟਰੀਕਰਣ ਅਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀਕਰਨ'; ਸੂਚੀ । ਦੇ ਇੰਦਰਾਜ 18 ਦੇ ਤਹਿਤ 'ਸਪੁਰਦਗੀ' ਅਤੇ ਸੂਚੀ । ਦੇ ਇੰਦਰਾਜ 19 ਦੇ ਤਹਿਤ 'ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲਾ, ਅਤੇ ਪਰਵਾਸ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਨਿਕਾਲੇ; ਪਾਸਪੋਰਟ ਅਤੇ ਵੀਜ਼ਾ' ਦੇ ਤਹਿਤ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਐਕਟ, 1955 ਅਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੁਦਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਐਕਟ, 1999 ਆਦਿ ਸਮੇਤ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕੇਂਦਰੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨਾਲ ਸਿੱਧਾ ਟਕਰਾਅ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਹੈ।

(iii) ਧਾਰਾ 13-B ਜੋ ਵਿਦੇਸ਼ੀਆਂ ਸਮੇਤ ਗੈਰ-ਵਸਨੀਕਾਂ ਨੂੰ ਬੇਦਖ਼ਲੀ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਦਾ ਤਰਜੀਹੀ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਮਨਮਰਜ਼ੀ, ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਅਤੇ ਪੱਖਪਾਤੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਵਸਨੀਕਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਗੈਰ-ਵਸਨੀਕਾਂ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਇੱਕ ਨਕਲੀ ਵਰਗੀਕਰਨ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 14 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਸੁਵਿਧਾ ਅਤੇ ਸਪਸ਼ਟਤਾ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਹਰੇਕ ਸਬੰਧਤ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਾਂਗੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਕਾਰਨ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੇਵਾਂਗੇ।

A. ਕੀ ਪੁਨਰਗਠਨ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 87 ਅਧੀਨ ਜਾਰੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਮਿਤੀ 09.10.2009 ਨੂੰ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੁਆਰਾ ਕਿਰਾਇਆ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 13-B ਨੂੰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੱਕ ਵਧਾਉਣਾ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੈ?

16. **ਰਮੇਸ਼ ਬਿਰਚ** (supra) ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ **Re ਦਿੱਲੀ ਕਾਨੂੰਨ ਐਕਟ 1912, ਅਜਮੇਰ ਮੇਰਵਾੜਾ (ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ) ਐਕਟ, 1947 ਅਤੇ ਭਾਗ C ਰਾਜ (ਕਾਨੂੰਨ) ਐਕਟ, 1950**[3] ਵਿੱਚ ਕਾਨੀਆ, ਮੁੱਖ ਜੱਜ, ਫਜ਼ਲ ਅਲੀ, ਪਤੰਜਲੀ ਸ਼ਾਸਤਰੀ, ਮਹਾਜਨ, ਮੁਖਰਜੀ, ਦਾਸ ਅਤੇ ਬੋਸ ਜੇ. ਜੇ. ਦੇ ਸੱਤ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਚਾਰਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਕਾਨੀਆ, ਮੁੱਖ ਜੱਜ ਅਤੇ ਮਹਾਜਨ, ਜੇ. ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਸਾਰੇ ਜੱਜਾਂ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਕਾਨੂੰਨ ਐਕਟ, 1912 ਦੀ ਧਾਰਾ 7, ਅਜਮੇਰ ਮੇਰਵਾੜਾ (ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ) ਐਕਟ, 1947 ਦੀ ਧਾਰਾ 2 ਅਤੇ ਭਾਗ C ਰਾਜ (ਕਾਨੂੰਨ) ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2 ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਬੋਸ ਅਤੇ ਮੁਖਰਜੀ, ਜੇ. ਜੇ. ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦੱਸੇ ਗਏ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਕਾਨੀਆ, ਮੁੱਖ ਜੱਜ ਨਾਲ ਬਹੁਮਤ ਬਣਾਇਆ ਸੀ। ਅਤੇ ਮਹਾਜਨ, ਜੇ. ਭਾਗ C ਰਾਜ (ਕਾਨੂੰਨ) ਐਕਟ, 1950 ਦੀ ਧਾਰਾ 2 ਦੇ ਦੂਜੇ ਭਾਗ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦਿਆਂ ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਕਾਰਜਪਾਲਿਕਾ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਬੰਧਤ ਕਾਨੂੰਨ (ਕੇਂਦਰੀ ਐਕਟ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ) ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਜਾਂ ਸੋਧਣ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜੋ ਇਸ ਸਮੇਂ ਉਸ ਭਾਗ C ਰਾਜ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਸੀ। ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਧਾਰਾ 2 ਦਾ ਇਹ ਹਿੱਸਾ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਛੱਡਣ ਦੇ ਵਿਕਾਰ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਹੈ। **ਆਰ. ਬਨਾਮ ਬੁਰਾਹ**[4] ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਿਵੀ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਕਸੌਟੀ 'ਤੇ, ਰਮੇਸ਼ ਬਿਰਚ (supra) ਦੀ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪੁਨਰਗਠਨ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 87 ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਵੈਧਤਾ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪੁਨਰਗਠਨ ਐਕਟ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਅਤੇ ਪੁਨਰਗਠਨ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 87 ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ

ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ ਦਾ ਸਹੀ ਸਤਿਕਾਰ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ 'ਨੀਤੀ ਅਤੇ ਦਿਸ਼ਾ ਨਿਰਦੇਸ਼' ਸਿਧਾਂਤ 'ਤੇ ਜਾਇਜ਼ ਹੈ। ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ:

---

[3] AIR 1951 SC 332

XXXXXX

ਰਾਮ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਗਰੋਵਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ [ਸੰਜੀਵ ਖੰਨਾ, ਜੇ.] 21

"23. ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੰਗੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਅਸੀਂ ਸੋਚਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਧਾਰਾ 87 "ਨੀਤੀ ਅਤੇ ਦਿਸ਼ਾ ਨਿਰਦੇਸ਼" ਸਿਧਾਂਤ 'ਤੇ ਵੀ ਕਾਫ਼ੀ ਜਾਇਜ਼ ਹੈ ਜੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਅਤੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 87 ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ ਦਾ ਉਚਿਤ ਸਤਿਕਾਰ ਹੈ. ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਨਿਆਂਇਕ ਫੈਸਲਿਆਂ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਨੀਤੀ ਦੇ ਹਰ "ਛੋਟੇ-ਛੋਟੇ ਵੇਰਵੇ ਵੱਲ ਬਹੁਤ ਧਿਆਨ ਦੇਵੇ"। ਇਹ ਕਾਫ਼ੀ ਹੈ ਜੇ ਇਹ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀ ਆਮ ਨੀਤੀ ਦਾ ਵਿਆਪਕ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਕੋਈ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਧਾਰਾ 87, ਐਕਟ I, II ਅਤੇ III ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਵਾਂਗ, ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਵਿਵਸਥਾ ਹੈ ਜੋ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਕਰਕੇ ਲੋੜੀਂਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਖੇਤਰ ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਵਿਧਾਨਕ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਉਹ ਖੇਤਰ ਹਨ ਜੋ ਨੇੜਲੇ ਖੇਤਰਾਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਸਥਿਤ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਉਚਿਤ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹੈ। ਉਹ ਸੰਸਦ ਦੇ ਵਿਧਾਨਕ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਛੋਟੇ ਖੇਤਰ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਆਪਣੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਵਿਧਾਨਕ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਅਤੇ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਦੇ ਵੇਰਵਿਆਂ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਸਮਾਂ ਹੈ। ਸੰਸਦ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਉਮੀਦ ਕਰਨਾ ਇਸ ਦੇ ਵਿਧਾਨਕ ਕਾਰਜਕ੍ਰਮ 'ਤੇ ਬੇਲੋੜਾ ਦਬਾਅ ਪਵੇਗਾ। ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਵੀ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਬੇਲੋੜੀ

ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਸੰਸਦ ਵਿੱਚ ਵਾਪਸ ਆਏ ਕੁਝ (ਦਸ ਤੋਂ ਘੱਟ) ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ, ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਸੁਵਿਧਾਜਨਕ ਤਰੀਕਾ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਹੋਰ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਵਿਸਥਾਰ ਦੁਆਰਾ ਅਨੁਕੂਲਨ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਫਜ਼ਲ ਅਲੀ, ਜੇ. ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਕਾਨੂੰਨ ਐਕਟ ਕੇਸ [AIR 1951 SC 332: 1951 SCR 747] ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਸੰਸਦ ਜਾਂ ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਦੁਆਰਾ ਪੜਤਾਲ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਲਾਗੂ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ "ਸਥਾਨੰਤਰਣ" ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਹ ਵੀ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਪਦਾਰਥਕ ਤਬਦੀਲੀ ਦੇ। ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ - ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਰਬਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ - ਕਿ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਸੋਧਾਂ ਅਤੇ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੀਮਤ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ, ਜੋ ਸਿਰਫ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪ੍ਰਸੰਗ ਨੂੰ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਪਦਾਰਥ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀਆਂ। ਧਾਰਾ 89 ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਪਲਬਧ ਸੋਧ ਜਾਂ ਸਹੀਂ ਕਰਨ ਰਾਹੀਂ ਸੋਧ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ”

---

[4] (1878) 5 Ind App 178 (PC)।

XXXXXX

17. **ਰਮੇਸ਼ ਬਿਰਚ** (supra) ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਕਿਰਾਇਆ ਐਕਟ ਦੇ ਵਿਸਥਾਰ ਦੀ ਨੀਤੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਅਤੇ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸੁਭਾਵਿਕ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਰਜਪਾਲਿਕਾ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿੱਚ ਕਿਰਾਏ ਦੇ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਭਵਿੱਖ ਦੀਆਂ ਸੋਧਾਂ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ

ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਫੈਸਲਿਆਂ ਅਤੇ Re **ਦਿੱਲੀ ਕਾਨੂੰਨ ਐਕਟ** (supra) ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਵਿਆਪਕ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ , ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨਾਲ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ:

"31. ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਲੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਸ਼ਚਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਾਫ਼ੀ ਤਾਕਤ ਹੈ, ਪਰ ਅਸੀਂ ਸੋਚਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਬਾਰੇ ਗਲਤ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ 'ਤੇ ਅੱਗੇ ਵਧਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦਾ ਅਸਰ ਕਿਸੇ ਸੰਸਦੀ ਕਾਨੂੰਨ ਨਾਲ "ਅਸਲ ਟਕਰਾਅ" ਵਿੱਚ ਹੈ, ਜਾਂ ਜਿਸਦਾ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਮੌਜੂਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ "ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ" ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੈ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਝੁਕ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਇਸੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਗਏ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਅਪਨਾਉਣ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਵਿਸਥਾਰ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕੀ ਸਮਝਦੇ ਜੇ ਵਿਸਥਾਰਿਤ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਸੰਸਦ ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੁੰਦੀਆਂ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਹ ਪ੍ਰਭਾਵ ਜਾਂ ਨਤੀਜਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਸੋਚਦੇ ਹਾਂ, ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਸੁਝਾਏ ਗਏ ਸੀਮਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਧਾਰਾ 87 ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 87 ਇਸ ਮਿਆਦ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਸ਼ੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਸਦ ਕੋਲ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦਾ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ।

XXXXXX

ਪਰ ਇਸ ਮਕਸਦ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਲਈ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਸੰਸਦ ਦਾ ਕੋਈ ਮੌਜੂਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਦੁਬਾਰਾ, ਇਸ ਦਲੀਲ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ "ਵਿਸ਼ਾ" ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਵੀ ਇੱਕ ਲਚਕੀਲਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਸਹੀ ਦਾਇਰੇ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਖ਼ਲਾਅ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਉਸ ਕੇਸ ਲਈ ਓਨਾ ਹੀ ਢੁਕਵਾਂ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਮੌਜੂਦਾ

ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇੱਕ ਅਜਿਹੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਮੌਜੂਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ, ਜੇ ਸੰਸਦ ਨੇ 1974 ਦਾ ਐਕਟ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਪਰ ਸਿਰਫ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਤਬਾਦਲੇ ਐਕਟ ਨੂੰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੱਕ ਵਧਾਇਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਕੀ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਕਿ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ 1949 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਵਧਾ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਲੀਜ਼ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਜਾਇਦਾਦ ਤਬਦੀਲੀ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਵਧਾਇਆ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ, ਕੋਈ "ਖ਼ਲਾਅ" ਨਹੀਂ ਬਚਿਆ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਵਿਸਥਾਰ ਦੁਆਰਾ ਭਰਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਦੁਬਾਰਾ, ਮੰਨ ਲਓ, ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ, ਸੰਸਦ ਦੁਆਰਾ ਕਿਰਾਏ ਦੇ ਐਕਟ ਨੂੰ ਵਧਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਖਾਲੀ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਆਧਾਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਵਿਵਸਥਾ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ - ਜਿਵੇਂ ਕਿ, ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਮੁੜ ਕਬਜ਼ੇ ਲਈ ਆਪਣਾ ਮਕਾਨ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਣਾ - ਅਤੇ ਫਿਰ ਸਰਕਾਰ ਸੋਚਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਵਿਵਸਥਾ ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ ਵੀ ਵਧਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਕੀ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਬਾਅਦ ਵਾਲਾ ਮਾਮਲਾ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਸਿਰਫ ਇਕ ਖਾਲੀਪਣ ਜਾਂ ਖਾਲੀ ਅਸਾਮੀ ਨੂੰ ਭਰਦਾ ਹੈ? ਦੁਬਾਰਾ, ਮੰਨ ਲਓ ਕਿ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕੋਡ ਵਰਗੇ ਆਮ ਕੋਡ ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਤੱਕ ਵਧਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਕੀ ਸਾਨੂੰ ਧਾਰਾ 87 ਦਾ ਅਰਥ ਕੱਢਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਸੀ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਵਿੱਚ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵਧਾਉਣ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਮੌਜੂਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਜਾਂ ਸੋਧਣ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਵੇਗਾ? ਅਸੀਂ ਸੋਚਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਧਾਰਾ 87 ਵਰਗੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਨੂੰ ਬੇਲੋੜਾ ਸੀਮਤ ਕਰਨਾ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਅਸੀਂ ਸੋਚਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਬਿਹਤਰ ਤਰੀਕਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਧਾਰਾ 87 ਦੇ ਤਹਿਤ ਵੀ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੋਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਂ ਅਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਮੌਜੂਦ

ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਜਾਂ ਟਕਰਾਅ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਹਰੀ ਸ਼ੰਕਰ ਬਾਗਲਾ [ਹਰੀਸ਼ੰਕਰ ਬਾਗਲਾ ਬਨਾਮ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ, (1955) 1 SCR 380] ਤੇ ਪੰਨਾ 391 ਦੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਲਾਭਦਾਇਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਮੌਜੂਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਸੌਂਪੇ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਇੱਕ ਟੁਕੜੇ ਦੁਆਰਾ "ਅਣਗੌਲਿਆ" ਕਰਨ ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵਿੱਚ ਹੀ ਰੇਖਾ ਖਿੱਚਦੇ ਜਾਪਦੇ ਹਨ, ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੁਆਰਾ।

XXXXXX

ਇਕ ਅਰਥ ਵਿਚ, ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ, ਕੋਈ ਵੀ ਵਾਧਾ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਛੋਟਾ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਮੌਜੂਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਚ ਸੋਧ ਜਾਂ ਬਦਲਾਅ ਕਰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਹ ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਸ ਤੋਂ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਜਾਂ ਇਸ ਨਾਲ ਟਕਰਾਅ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਮੌਜੂਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 87 ਦੀ ਰਚਨਾਤਮਕ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਇਸ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕੇ ਨਾ ਕਿ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਜੋ ਇਸਦੀ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ੀਲਤਾ ਜਾਂ ਉਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਵੀ ਨੋਟ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਤਫਾਕ ਨਾਲ ਵਿਧਾਨਕ ਅਭਿਆਸ ਵਿੱਚ ਵੀ, ਅਜਿਹੀਆਂ ਲਗਾਤਾਰ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਲਛਮੀ ਨਾਰਾਇਣ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ [(1976) 2 SCC 953] ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਬੰਗਾਲ ਵਿੱਤ (ਵਿਕਰੀ ਕਰ) ਐਕਟ, 1941 ਨੂੰ ਐਕਟ III ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਿੱਲੀ ਤੱਕ ਵਧਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ 1956 ਅਤੇ 1959 ਦੇ ਸੰਸਦੀ ਐਕਟਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸੋਧਣ ਦੀ ਮੰਗ ਵੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਵਿਸਥਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸਿਰਫ ਇਕ ਵਾਰ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ

ਨਾ ਸਿਰਫ ਵਧਾਇਆ ਗਿਆ ਬਲਕਿ ਐਕਟ ਵਿਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਸੋਧਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕੀਤਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਕੋਈ ਦਲੀਲ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕਿ 1956 ਅਤੇ 1959 ਵਿਚ ਸੰਸਦ ਦੇ ਦਖਲ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬੰਗਾਲ ਐਕਟ ਦਾ ਕੋਈ ਵਿਸਥਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਦਾ ਸੰਸਦੀ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਜੋੜਨ ਜਾਂ ਬਦਲਣ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਅਸੀਂ ਸੋਚਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ 1985 ਦੇ ਐਕਟ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਸਿਰਫ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਹਿਲੂਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਜੋੜਦਾ ਹੈ ਜੋ 1974 ਦੇ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਅਸੰਤੁਲਿਤ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਕਾਫ਼ੀ ਜਾਇਜ਼ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ।

18. **ਵਾਸੂ ਦੇਵ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ**[6] ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਾਲੇ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਸੌਂਪੇ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਅੰਤਰ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਸਮਝਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ:

“16. ... ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਾਲੇ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਕੀਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਚਕਾਰ ਅੰਤਰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਅਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ। ਇੱਕ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਾਲੇ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਸਮਾਂ ਅਤੇ ਤਰੀਕਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਅਜਿਹੇ ਸਮੇਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸ਼ਾਸਨ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ, ਇਹ ਇੱਕ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਾਲਾ ਕਾਨੂੰਨ ਹੋਵੇਗਾ। ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਹਰ ਪੱਖੋਂ ਸੰਪੂਰਨ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਕਿਸੇ ਸ਼ਰਤ ਦੀ ਪੂਰਤੀ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਕਾਰਜਪਾਲਿਕਾ ਨੂੰ ਜੋ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਉਹ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ / ਜਾਂ ਉਹ ਸਮਾਂ ਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਦੋਂ ਅਜਿਹਾ ਕਾਨੂੰਨ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ, ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ

ਅੰਗ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹੇ ਤੱਥ ਜਾਂ ਸ਼ਰਤ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਨ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸੌਂਪੇ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਵਫਦ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ ਅਜਿਹੇ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਸੌਂਪੇ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨ ਰਾਹੀਂ ਕਾਰਜਪਾਲਿਕਾ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਵਿਵੇਕ ਬਹੁਤ ਵਿਸ਼ਾਲ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਨਿਯਮ ਜਾਂ ਅਧਿਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਐਕਟ ਦੇ ਚਾਰ ਕੋਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਕਾਨੂੰਨ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਯੰਤਰ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਵਰਤਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ...

---

[5] (2006) 12 SCC 753

XXXXXX

ਰਾਮ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਗਰੋਵਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ [ਸੰਜੀਵ ਖੰਨਾ, ਜੇ.] 25

17. ਹਮਦਰਦ ਦਾਵਾਖਾਨਾ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ[6] ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ:

"ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਾਲੇ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਕੀਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਅੰਤਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲੇ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਵਿਧਾਨਕ ਘੋਸ਼ਿਤ ਆਚਰਣ ਦਾ ਨਿਯਮ ਕਦੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਹੋਵੇਗਾ; ਹੈਂਪਟਨ ਐਂਡ ਕੰਪਨੀ, ਬਨਾਮ ਯੂ.ਐੱਸ. ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਵਿੱਚ ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਵਫਦ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਏਜੰਟ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਨੀਤੀ ਦੇ ਵਿਆਪਕ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਵੇਰਵਿਆਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵੇਰਵੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਕੇ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਪੂਰਾ

ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਾਲੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਿਸੇ ਬਾਹਰੀ ਅਥਾਰਟੀ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ 'ਤੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਸ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਸਮਾਂ ਅਤੇ ਤਰੀਕਾ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਸ ਖੇਤਰ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਨ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਹ ਵਧਾਉਣਾ ਹੈ;"

---

[6] AIR 1960 SC 554

XXXXXX

ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਸੋਧ ਐਕਟ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੱਕ ਵਧਾਉਣਾ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਾਲੇ ਵਫ਼ਦ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਾਇਜ਼ ਅਤੇ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੈ।

19. ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਅਤੇ **ਰਮੇਸ਼ ਬਿਰਚ** (supra) ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ , ਅਸੀਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਉਠਾਈ ਗਈ ਪਹਿਲੀ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਾਂਗੇ। ਇਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਸੰਸਦ ਦੁਆਰਾ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਵਿਸਥਾਰ ਦੀ ਨੀਤੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਅਤੇ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਯੋਗ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਸਿਰਫ ਇਕ ਲਾਜ਼ਮੀ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਰਜਪਾਲਿਕਾ ਨੂੰ ਮੌਜੂਦਾ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿਚ ਭਵਿੱਖ ਦੀਆਂ ਸੋਧਾਂ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ, ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਵੰਡ, ਏਜੰਸੀ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ 'ਤੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਚੁਣੌਤੀ ਅਸਫਲ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਚੁਣੌਤੀ ਨੂੰ ਮਿਤੀ 09.10.2009 ਦੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਖਾਲੀ ਕਰਨ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਵੀ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਦਲੀਲਾਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ 'ਤੇ ਕੋਈ ਹੱਲ ਨਹੀਂ ਛੱਡਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

B. ਕੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਐਕਟ ਰਾਹੀਂ ਕੀਤੀਆਂ ਸੋਧਾਂ ਇਸ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਸਨ?

20. ਇਹ ਦਲੀਲ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸੋਧ ਐਕਟ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸੌਂਪੇ ਗਏ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵਰਜਿਤ ਖੇਤਰ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਸੱਤਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਅਧੀਨ ਵਿਧਾਨਕ ਸੂਚੀਆਂ ਵਿੱਚ ਇੰਦਰਾਜ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸੋਧ ਐਕਟ ਦੀ ਅਸਲ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਚਰਿੱਤਰ ਜਾਂ ਮੂਲ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾ ਕੇ ਨਿੰਦਣਯੋਗ ਹੈ

21. ਸੋਧ ਐਕਟ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਚਰਿੱਤਰ ਨਿਰਧਾਰਨ ਲਈ ਤਿੰਨ ਸੂਚੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸੰਬੰਧਿਤ ਇੰਦਰਾਜ ਇਹ ਹਨ:

<u>ਸੂਚੀ I</u>

ਇੰਦਰਾਜ 17 - ਨਾਗਰਿਕਤਾ, ਰਾਸ਼ਟਰੀਕਰਣ ਅਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀਕਰਣ।

ਇੰਦਰਾਜ 18 - ਹਵਾਲਗੀ।

ਇੰਦਰਾਜ 19 - ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲਾ, ਅਤੇ ਪ੍ਰਵਾਸ ਅਤੇ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣਾ; ਪਾਸਪੋਰਟ ਅਤੇ ਵੀਜ਼ਾ।

<u>ਸੂਚੀ II</u>

ਇੰਦਰਾਜ 18 - ਜ਼ਮੀਨ, ਭਾਵ, ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਅਧਿਕਾਰ, ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਅਤੇ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਸਮੇਤ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਮਿਆਦ, ਅਤੇ ਕਿਰਾਏ ਦੀ ਇਕੱਤਰਤਾ; ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਤਬਾਦਲਾ ਅਤੇ ਅਲੱਗ-ਥਲੱਗ ਕਰਨਾ; ਭੂਮੀ ਸੁਧਾਰ ਅਤੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਕਰਜ਼ੇ; ਅਤੇ ਬਸਤੀਵਾਦ।

XXXXXX

ਰਾਮ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਗਰੋਵਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ [ਸੰਜੀਵ ਖੰਨਾ, ਜੇ.] 27

ਸੂਚੀ III

ਇੰਦਰਾਜ 6 - ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਜ਼ਮੀਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਤਬਾਦਲਾ; ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਅਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ।

ਇੰਦਰਾਜ 7 - ਭਾਈਵਾਲੀ, ਏਜੰਸੀ, ਢੋਆ-ਢੁਆਈ ਦੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮਿਆਂ ਅਤੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮਿਆਂ ਦੇ ਹੋਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੂਪਾਂ ਸਮੇਤ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ, ਪਰ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਜ਼ਮੀਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹਨ।

ਇੰਦਰਾਜ 13 - ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ 'ਤੇ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕੋਡ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲੇ, ਸੀਮਾ ਅਤੇ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

22. ਤਿੰਨਾਂ ਸੂਚੀਆਂ ਦੇ ਇੰਦਰਾਜ ਆਪਸੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇੰਦਰਾਜ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਖੇਤਰ ਹਨ ਜੋ ਖੇਤਰ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਮੁਖੀਆਂ ਦੀ ਹੱਦਬੰਦੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉਸਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਖਤੀ ਅਤੇ ਆਯਾਤ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗੀ ਇੰਦਰਾਜ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਹੋਰ ਹਿੱਸਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਨਸ਼ਟ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਹਰੇਕ ਇੰਦਰਾਜ ਦੀ

ਵਿਆਖਿਆ ਨਿਰਪੱਖ ਅਤੇ ਉਦਾਰ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਸਾਰੇ ਸੰਭਾਵਿਤ ਅਤੇ ਸਹਾਇਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਾਜਬ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇੰਦਰਾਜ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਸੰਕੀਰਣ ਅਤੇ ਅਧਿਆਤਮਕ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। "ਸਾਰ ਅਤੇ ਅਰਥ" ਸਿਧਾਂਤ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਕਾਨੂੰਨ ਕਿਸੇ ਇੰਦਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਭਾਵ, ਇਹ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਮਨਜ਼ੂਰਸ਼ੁਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੈ, ਤਾਂ ਵਿਰੋਧੀ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਦਸਾਗ੍ਰਸਤ ਕਬਜ਼ੇ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕੇਵਲ ਉਦੋਂ ਹੀ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਇੰਦਰਾਜ ਦੀ ਵਿਆਪਕ ਉਸਾਰੀ ਉਸੇ ਜਾਂ ਵੱਖਰੀ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਇੰਦਰਾਜ ਨਾਲ ਟਕਰਾਅ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਦਭਾਵਨਾਪੂਰਨ ਉਸਾਰੀ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਟਕਰਾਅ ਨੂੰ ਸੁਲਝਾਉਣ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰੇਕ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਨ ਲਈ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

23. ਕਿਸੇ ਕੇਂਦਰੀ ਅਤੇ ਰਾਜ ਐਕਟ ਵਿਚਾਲੇ ਵਿਰੋਧਤਾ ਉਦੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਦੋਵਾਂ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਸਿੱਧਾ ਅਤੇ ਅਸਮਰਥ ਟਕਰਾਅ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਉਦੋਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਦੋਵਾਂ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਅਸਮਰਥ ਟਕਰਾਅ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 254 ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਕਾਨੂੰਨ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਅਸੰਤੁਸ਼ਟਤਾ ਜਾਂ ਅਸੰਤੁਲਿਤਤਾ ਦਾ ਅਸਾਨੀ ਨਾਲ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਤਿੰਨਾਂ ਸੂਚੀਆਂ ਦੀਆਂ ਇੰਦਰਾਜ ਹਾਦਸਾਗ੍ਰਸਤ ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ, ਟਕਰਾਅ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤ ਕਰਨ ਲਈ ਹਰ ਸੰਭਵ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਅਤੇ ਨਾ ਸਿਰਫ ਟਕਰਾਅ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਇਸਦੀਆਂ ਜਾਇਜ਼ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੀਮਾਵਾਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ।

XXXXXX

24. **ਵਿਜੇ ਕੁਮਾਰ ਸ਼ਰਮਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ**[7] ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ "ਸਾਰ ਅਤੇ ਅਰਥ" ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਿਵਸਥਾ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇਤਫਾਕ ਨਾਲ ਉਸੇ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇੱਕ ਵੱਖਰੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਇੱਕ ਵੱਖਰੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕੋ ਖੇਤਰ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਅੰਸ਼ਕ ਖੇਤਰ ਉਹ ਵਿਰੋਧਤਾ ਨਹੀਂ ਲਿਆਉਂਦੀ ਜਿਸਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਅਨੁਛੇਦ 254 (2) ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਦੋਵੇਂ ਕਾਨੂੰਨ ਇਕੋ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਵਿਰੋਧਤਾ ਪੈਦਾ ਹੋ ਸਕੇ ਅਤੇ ਅਨੁਛੇਦ 254 ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਜੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਸ਼ੇ ਵੱਖਰੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਦੋਵੇਂ ਕਾਨੂੰਨ ਕੁਝ ਸਹਿਯੋਗੀ ਜਾਂ ਸਮਕਾਲੀ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਇਕੋ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਿਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ।

25. **ਇੰਦੂ ਭੂਸ਼ਣ ਬੋਸ ਬਨਾਮ ਰਾਮ ਸੁੰਦਰੀ ਦੇਬੀ ਅਤੇ ਹੋਰ**[8] ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸੂਚੀ । ਵਿੱਚ ਇੰਦਰਾਜ 3, ਸੂਚੀ ।। ਵਿੱਚ ਇੰਦਰਾਜ 18 ਅਤੇ ਸੂਚੀ ।।। ਵਿੱਚ ਇੰਦਰਾਜ 6, 7 ਅਤੇ 13 ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਅਤੇ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਵਿਚਕਾਰ ਸਬੰਧਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਆਮ ਸ਼ਕਤੀ ਜਾਂ ਤਾਂ ਸੂਚੀ ।। ਦੇ ਇੰਦਰਾਜ 18 ਜਾਂ ਸੂਚੀ ।।। ਦੀ ਇੰਦਰਾਜ 6 ਅਤੇ 7 ਦੇ ਤਹਿਤ ਲੱਭੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸੂਚੀ-।। ਦੇ ਇੰਦਰਾਜ 18 ਵਿਚ 'ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਅਤੇ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਸਮੇਤ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਮਿਆਦ' ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸਿਰਫ ਖਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਅਤੇ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਇਮਾਰਤਾਂ ਜਾਂ ਮਕਾਨ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਦੀ ਕਿਰਾਏਦਾਰੀ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਿਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ। ਫਿਰ ਵੀ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਨਿਸ਼ਚਤ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਕਿਉਂਕਿ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਅਤੇ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਛਾਉਣੀ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਮਕਾਨ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਸੂਚੀ । ਦੇ ਇੰਦਰਾਜ 3 ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ

ਸੰਸਦ ਵਿੱਚ ਛਾਉਣੀ ਖੇਤਰਾਂ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। **ਜੈਸਿੰਘ, ਜੈਰਾਮ ਤਿਆਗੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਮਮਨਚੰਦ ਰਤੀਲਾਲ ਅਗਰਵਾਲ ਅਤੇ ਹੋਰ**[8] ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਅਤੇ **ਵੀ. ਧਨਪਾਲ ਚੇਟੀਅਰ ਬਨਾਮ ਯੇਸੋਦਾਈ ਅੰਮਲ**[10] **ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦਾ ਫੈਸਲਾ** ਇੰਦੂ ਭੂਸ਼ਣ (supra) ਦੀ ਕਾਫ਼ੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਅਤੇ ਨਿਵਾਸ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਸਮਕਾਲੀ ਸੂਚੀ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।

---

[7] (1990) 2 SCC 562

[8] (1969) 2 SCC 289

[9] (1980) 3 SCC 162

[10] (1979) 4 SCC 214

[11] (1988) 4 SCC 324

XXXXXX

26. **ਅਕਾਊਂਟੈਂਟ ਐਂਡ ਸੈਕਟਰੀਅਲ ਸਰਵਿਸਿਜ਼ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਟਿਡ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ**[11] ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਜਨਤਕ ਜ਼ਮੀਨ (ਅਣਅਧਿਕਾਰਤ ਕਬਜ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਖਾਲੀ ਕਰਨਾ) ਐਕਟ, 1962 ਅਤੇ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਕੰਪਲੈਕਸ ਕਿਰਾਏਦਾਰੀ ਐਕਟ, 1962 ਦੀ ਤਰਜ਼ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਕਾਨੂੰਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਜਨਤਕ ਇਮਾਰਤ (ਅਣਅਧਿਕਾਰਤ ਕਬਜ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਖਾਲੀ ਕਰਨਾ) ਐਕਟ, 1971 ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਵਿਰੋਧਤਾ ਅਤੇ ਅੰਤਰ-ਕਿਰਿਆ ਦੇ ਸਵਾਲ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਸੀ, 1956 ਅਤੇ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਕਾਨੂੰਨ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸੂਚੀ-I ਦੇ ਇੰਦਰਾਜ 3,32,43 ਅਤੇ 44, ਸੂਚੀ-II ਦੇ ਇੰਦਰਾਜ 18 ਅਤੇ ਸੂਚੀ-III ਦੇ ਇੰਦਰਾਜ 5,6 ਅਤੇ 7 ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਐਕਟ, 1935 ਦਾ ਇੰਦਰਾਜਾਂ ਦੀ

ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਤਿੰਨੋਂ ਕਾਨੂੰਨ ਸਮਕਾਲੀ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀਆਂ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਕੇਂਦਰੀ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਰਾਜ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਚਾਲੇ ਵਿਰੋਧਤਾ ਅਤੇ ਟਕਰਾਅ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਅਨੁਛੇਦ 254 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਕੇਂਦਰੀ ਕਾਨੂੰਨ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਪਹਿਲਾਂ ਦੀਆਂ ਮਿਸਾਲਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਰਾਏਦਾਰੀ ਕਾਨੂੰਨ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਸੰਬੰਧਿਤ ਇੰਦਰਾਜ ਦੇ ਸਵਾਲ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਸੂਚੀ II ਦੇ ਇੰਦਰਾਜ 18 ਨੂੰ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਅਤੇ ਇਮਾਰਤਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਅਤੇ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਦੇ ਸਬੰਧਾਂ ਬਾਰੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਵਜੋਂ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਕਈ ਕਾਰਨਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਿਆਂ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਇਮਾਰਤਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸਮਕਾਲੀ ਸੂਚੀ ਦੇ ਇੰਦਰਾਜ 6, 7 ਅਤੇ 13 ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਅਤੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਆਵੇਗੀ ਅਤੇ ਸੂਚੀ II ਦੀ ਇੰਦਰਾਜ 18 ਤੋਂ ਬਿਹਤਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਸੂਚੀ II ਦੀ ਇੰਦਰਾਜ 18 ਵਿੱਚ 'ਜ਼ਮੀਨ' ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਜਿੰਨਾ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕੇ ਵਿਆਪਕ ਉਸਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਅਰਥ ਅਤੇ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇਣ ਲਈ ਹੋਰ ਸੂਚੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸੰਬੰਧਿਤ ਇੰਦਰਾਜ ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਮਕਾਲੀ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਇਮਾਰਤਾਂ ਅਤੇ ਮਕਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨਾ ਉਚਿਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਮਾਰਤਾਂ ਅਤੇ ਮਕਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸੂਚੀ II ਦੀ ਇੰਦਰਾਜ 18 ਵਿੱਚ 'ਜ਼ਮੀਨ' ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਸੂਚੀ I ਅਤੇ III ਵਿੱਚ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਤਬਾਦਲੇ, ਜ਼ਮੀਨ ਅਤੇ ਇਮਾਰਤਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰ ਆਦਿ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੋਰ ਇੰਦਰਾਜ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੋਸ਼ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਸਥਿਰ ਬਣਾ ਦੇਵੇਗਾ।

27. ਇਸ ਦੀ ਅਸਲ ਉਸਾਰੀ ਬਾਰੇ ਸੋਧ ਐਕਟ ਅਤੇ "ਸਾਰ ਅਤੇ ਅਰਥ" ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਅਤੇ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਦੇ ਮਕਾਨ ਅਤੇ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ ਅਤੇ ਸਮਕਾਲੀ ਸੂਚੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਇਰਾਦਾ ਜਾਂ "ਸਾਰ ਅਤੇ ਅਰਥ" ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕਾਂ ਅਤੇ ਕਿਰਾਏਦਾਰਾਂ

ਵਿਚਕਾਰ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਅਤੇ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਲਈ ਸਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਸੋਧ ਐਕਟ ਆਪਣੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਰਾਇਆ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇ ਨੂੰ ਛੂਹਦਾ ਹੈ, ਸੋਧ ਜਾਂ ਕਿਰਾਇਆ ਐਕਟ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਉਲਟ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ। ਸੋਧ ਐਕਟ ਅਤੇ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕੇਂਦਰੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ, ਗੈਰ-ਵਸਨੀਕਾਂ ਦੇ ਅਚੱਲ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਮਾਲਕ ਬਣਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਨਿਯਮ, ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕਰਨ ਅਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਰਾਏ ਦਾ ਐਕਟ ਅਤੇ ਕਿਰਾਏ ਦੇ ਐਕਟ ਅਤੇ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਐਕਟ, ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੁਦਰਾ ਅਧਿਨਿਯਮ ਐਕਟ, ਆਦਿ ਵਰਗੇ ਕਿਸੇ ਕੇਂਦਰੀ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਹਾਂ ਕਿ ਸੱਤਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਿਧਾਨਕ ਸੂਚੀਆਂ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀ ਜ਼ਿਮੀਂਦਾਰਾਂ ਲਈ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਵੱਖਰੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਅਤੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ।

XXXXXX

28. ਉਪਰੋਕਤ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੋਧ ਐਕਟ ਆਪਣੀ ਸਮਰੱਥਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਸੀਂ ਨੋਟ ਕਰਾਂਗੇ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਕਿਉਂਕਿ ਵਿਸ਼ਾ ਸਮਕਾਲੀ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਕੋਈ ਮਤਲਬ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਅਨੁਛੇਦ 246 (4) ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੰਸਦ ਕੋਲ ਹੈ। ਪੁਨਰਗਠਨ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 87 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ, ਭਾਵ ਸੰਸਦ ਜਾਂ ਕੇਂਦਰੀ ਕਾਰਜਪਾਲਿਕਾ ਕੋਲ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਵੀ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ, ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ।

C. ਕੀ ਕਿਰਾਇਆ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 13-B ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਕਿਰਾਏਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਉਪਾਅ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ?

29. ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 'ਤੇ ਗੌਰ ਕਰੀਏ, ਅਸੀਂ ਕਿਰਾਇਆ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 19 (2-B) ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਾਂਗੇ ਜੋ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:

"19. (2-B) ਮਾਲਕ, ਜੋ ਇੱਕ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸਨੇ ਧਾਰਾ 13-B ਅਧੀਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਨੂੰ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਇਮਾਰਤ ਜਾਂ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਇਮਾਰਤ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਗੈਰ-ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਇਮਾਰਤ ਤੋਂ ਬੇਦਖਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਅਜਿਹੀ ਖਾਲੀ ਕਰਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਇਸ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਜਾਂ ਅਜਿਹੀ ਇਮਾਰਤ ਦੇ ਪੂਰੇ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੋਂ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਧਾਰਾ 13-B ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (3) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ 'ਤੇ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਸ ਨੂੰ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਤੱਕ ਦੀ ਕੈਦ ਜਾਂ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਤੱਕ ਦਾ ਜੁਰਮਾਨਾ ਜਾਂ ਦੋਵੇਂ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।

ਇਸ ਵਿਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਧੋਖੇਬਾਜ਼ ਅਤੇ ਦੋ ਮੂੰਹਾਂ ਵਾਲੇ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਉਪਾਅ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਅਤੇ ਧੋਖੇਬਾਜ਼ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

XXXXXX

ਰਾਮ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਗਰੋਵਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ [ਸੰਜੀਵ ਖੰਨਾ, ਜੇ.] 31

30. ਕਿਰਾਇਆ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 18-A ਕਿਰਾਏ ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 13-B ਤਹਿਤ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਖਾਲੀ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ 'ਤੇ

ਲਾਗੂ ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਵਸੂਲੀ ਲਈ ਇੱਕ ਸੰਖੇਪ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਕਿਰਾਇਆ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 18-A ਦੀਆਂ ਉਪ-ਧਾਰਾਵਾਂ (4), (5), (6) ਅਤੇ (8) ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ:

“18-A. (4) ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਜਿਸ 'ਤੇ ਉਪ-ਧਾਰਾ (3) ਤਹਿਤ ਸੰਮਨ ਦੀ ਸੇਵਾ ਜਾਇਜ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਨੂੰ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਇਮਾਰਤ ਜਾਂ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਇਮਾਰਤ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਗੈਰ-ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਇਮਾਰਤ ਤੋਂ ਬੇਦਖ਼ਲ ਕਰਨ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਉਹ ਹਲਫਨਾਮਾ ਦਾਇਰ ਨਾ ਕਰੇ ਜਿਸ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਉਹ ਖਾਲੀ ਕਰਨ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿਯੰਤਰਕ ਤੋਂ ਆਗਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਸੰਮਨ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਜਾਂ ਅਜਿਹੀ ਆਗਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਉਸਦੀ ਪੇਸ਼ੀ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਨਿਰਧਾਰਤ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਜਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਵੀ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ, ਵਿਧਵਾ, ਬੱਚਾ, ਪੋਤਾ ਜਾਂ ਅਜਿਹੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਦੀ ਵਿਧਵਾ ਨੂੰਹ ਜਾਂ ਮਾਲਕ, ਜੋ ਕਿ ਖਾਲੀ ਕਰਨ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀ ਹੈ, ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਬਿਆਨ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਦੁਆਰਾ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਦਾ ਬਿਨੈਕਾਰ ਖਾਲੀ ਕਰਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਵੇਗਾ।

(5) ਨਿਯੰਤਰਕ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਨੂੰ ਅਰਜ਼ੀ ਲੜਨ ਲਈ ਆਗਿਆ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਹਲਫਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਨਿਰਧਾਰਤ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਜਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਵੀ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ, ਅਜਿਹੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਦੀ ਵਿਧਵਾ, ਵਿਧੁਰ, ਬੱਚੇ, ਪੋਤੇ ਜਾਂ ਵਿਧਵਾ ਨੂੰਹ ਜਾਂ ਮਾਲਕ, ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀ ਹੈ, ਨੂੰ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਇਮਾਰਤ ਜਾਂ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਇਮਾਰਤ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਗੈਰ-ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਇਮਾਰਤ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਅਯੋਗ ਬਣਾ ਦੇਵੇਗਾ, ਜਿਵੇਂ ਵੀ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ, ਧਾਰਾ 13-A ਜਾਂ ਧਾਰਾ 13-B ਦੇ ਤਹਿਤ।

(6) ਜਿੱਥੇ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਨੂੰ ਅਰਜ਼ੀ ਲੜਨ ਲਈ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਨਿਯੰਤਰਕ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਨੂੰ ਚੋਣ ਲੜਨ ਲਈ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਇੱਕ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ ਸੁਣਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਸੁਣਵਾਈ ਪੂਰੀ ਹੋਣ ਅਤੇ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹੋਣ ਤੱਕ ਅਰਜ਼ੀ ਦੀ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰੇਗਾ।

xx xx xx

(8) ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਇਮਾਰਤ ਜਾਂ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਇਮਾਰਤ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਗੈਰ-ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਇਮਾਰਤ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਵਸੂਲੀ ਲਈ ਕਿਸੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਅਪੀਲ ਜਾਂ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ, ਜਿਵੇਂ ਵੀ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ, ਨਿਯੰਤਰਕ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ:

XXXXXX

ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਕਿ ਇਸ ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਨਿਯੰਤਰਕ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਆਦੇਸ਼ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ, ਕੇਸ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਮੰਗ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਹ ਸਹੀ ਸਮਝਦਾ ਹੈ।

31. **ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ ਬਨਾਮ ਮੋਨੀਸ਼ ਸੈਣੀ**[12] ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਰਾਇਆ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 18-A ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਸੀ:

“11. [...] ਇਹ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਦਰਸਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਆਗਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਹਲਫਨਾਮਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਉਹ ਉਸ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਹਲਫਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਵਸੂਲੀ ਲਈ ਆਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਅਯੋਗ ਬਣਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਨਿਯੰਤਰਕ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਨੂੰ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਦੀ ਖਾਲੀ ਕਰਨ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਆਗਿਆ ਦੇਵੇਗਾ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਆਗਿਆ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਛੋਟੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਨਿਯੰਤਰਕ ਨੂੰ ਉਸ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ ਇੱਕ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸੁਣਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦਿਨ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਨੂੰ ਚੋਣ ਲੜਨ ਲਈ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸੁਣਵਾਈ ਪੂਰੀ ਹੋਣ ਅਤੇ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਹੋਣ ਤੱਕ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਸੁਣਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਨਿਯੰਤਰਕ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਵਸੂਲੀ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਅਪੀਲ ਜਾਂ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਨ ਲਈ ਕੇਸ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਮੰਗ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਨਿਯੰਤਰਕ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਆਦੇਸ਼ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਹ ਸਹੀ ਸਮਝਦਾ ਹੈ।”

32. **ਰਵੀ ਦੱਤ ਸ਼ਰਮਾ ਬਨਾਮ ਰਤਨ ਲਾਲ ਭਾਰਗਵ**[13] ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਰਾਇਆ ਨਿਯੰਤਰਣ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਵਰਗ ਲਈ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ, ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਅਤੇ ਤੇਜ਼ ਉਪਾਅ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਮਾਰਤ ਦੀ ਸਹੀ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ:

“7. [...] ਸੋਧੇ ਹੋਏ ਐਕਟ ਦਾ ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਧਾਰਾ 14(1)(e) ਅਤੇ 14-A ਦੁਆਰਾ ਵਿਚਾਰੇ ਗਏ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਲਈ ਤੇਜ਼, ਫੁਰਤੀਲੇ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ

ਉਪਾਅ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਕਿਰਾਏ ਦੇ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਸਾਧਾਰਣ ਟਾਲ-ਮਟੋਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਤੋਂ ਬਚਣਾ ਹੈ। ਇਹ ਆਮ ਤਜਰਬਾ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਖਾਲੀ ਕਰਨ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮੇ ਕਿਰਾਏ ਦੇ ਨਿਯੰਤਰਕ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਅਤੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਤੱਕ ਖਤਮ ਹੋਣ ਵਿੱਚ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਤਜਰਬੇ ਨੇ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਖਾਲੀ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਅੰਤਿਮ ਹੋਇਆ, ਕਈ ਸਾਲ ਬੀਤ ਚੁੱਕੇ ਸਨ ਅਤੇ ਜਾਂ ਤਾਂ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਜਾਂ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਕਾਰਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਲੋੜ ਗਾਇਬ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਜੇ ਖਾਲੀ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਦੇਰੀ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਸੜਕ 'ਤੇ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਉਹ ਅਪਰਾਧ ਸੀ ਜਿਸ ਤੋਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਅਧਿਆਇ III-A ਵਿੱਚ ਨਵੀਂ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਕੇ ਬਚਣਾ ਸੀ। ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਿਆਣਪ ਵਿੱਚ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਅਤੇ ਨਿੱਜੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਲਈ ਆਪਣੀ ਇਮਾਰਤ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 14-ਏ ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਇੱਕ ਵੱਖਰੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਛੇਤੀ ਤੋਂ ਛੇਤੀ ਖਾਲੀ ਕਰਨ ਲਈ ਫਰਮਾਨਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕਾਂ ਦਾ ਵਰਗੀਕਰਨ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਰਗੀਕਰਨ ਦਾ ਸੋਧੇ ਹੋਏ ਐਕਟ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸਬੰਧ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ।"

---

[12] (2005) 12 SCC 778

[13] (1984) 2 SCC 75

XXXXXX

33. ਕਿਰਾਇਆ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 18-A ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਯੰਤਰਕ ਨੂੰ ਬਚਾਅ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ ਸੁਣਵਾਈ ਪੂਰੀ ਹੋਣ ਤੱਕ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਕੋਈ ਵੀ ਮੁਕੱਦਮਾਕਰਤਾ ਸੰਭਵ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਸੁਣਵਾਈ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ 'ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਜੋ ਤੇਜ਼, ਜਲ਼ਦੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। **ਰਵੀ ਦੱਤ ਸ਼ਰਮਾ** (supra) ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਸ਼ਲਾਘਾਯੋਗ ਹਨ। ਧਾਰਾ 18-A ਵਿੱਚ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਨਿਯੰਤਰਕ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਅੰਤਿਮ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਖਾਲੀ ਕਰਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਅਪੀਲ ਜਾਂ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸਿਵਾਏ ਇਸ ਦੇ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ, ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਸਹੀਤਾ ਤੋਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋਣ ਲਈ, ਕੇਸ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਮੰਗ ਕੇ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚੁਣੌਤੀ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦੂਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਕਿਰਾਇਆ ਨਿਯੰਤਰਣ ਐਕਟ, 1958 ਦੀ ਧਾਰਾ 25-B ਖਾਲੀ ਕਰਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪੀਲ ਜਾਂ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ, **ਕੇਵਲ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਲਾਜਵੰਤੀ**[14] ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ:

“19. [...] ਅਪੀਲ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਇਕ ਪ੍ਰਾਣੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਅਧਿਕਾਰ ਬੇਲੋੜੀ ਦੇਰੀ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਰਾਜ ਦੀ ਸਰਵਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸੋਧ ਦੀ ਵਿਆਪਕ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਉਕਤ ਅਦਾਲਤ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਅਤੇ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਦੇ ਕੇਸ ਅਤੇ ਨਿਯੰਤਰਕ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਉਪਰੋਕਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 25B ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (8) ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦੁਆਰਾ ਕਾਫ਼ੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਜਾਂ ਤੱਥ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਗਲਤੀ ਤੋਂ ਰਾਹਤ ਦੇਣ ਲਈ ਜਿੱਥੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸੋਧ ਦਾਇਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਕਾਨੂੰਨ ਨਿਯੰਤਰਕ ਨੂੰ ਸਮੀਖਿਆ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ।”

[14] (1980) 1 SCC 290

XXXXXX

34. **ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ** (supra) ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 13-B ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀ ਜ਼ਿਮੀਂਦਾਰਾਂ ਦੀ 'ਸੱਚੀ ਲੋੜ' ਦੀ ਲੋੜ ਬਾਰੇ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ:

"14. "ਸਹੀ ਲੋੜ" ਜਾਂ "ਸੱਚੀ ਜ਼ਰੂਰਤ" ਜਾਂ "ਚੰਗੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਲੋੜੀਂਦੀ" ਜਾਂ "ਲੋੜੀਂਦਾ" ਸ਼ਬਦ ਲਗਭਗ ਸਾਰੇ ਕਿਰਾਏ ਨਿਯੰਤਰਣ ਐਕਟਾਂ ਵਿੱਚ ਅੰਦਰੂਨੀ ਵਿਧਾਨਕ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਵਾਪਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਅਣਗਿਣਤ ਵਾਰ ਵਿਚਾਰਿਆ ਅਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਦਾ ਅਸੀਂ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਚਾਹਾਂਗੇ। ਰਾਮਦਾਸ ਬਨਾਮ ਈਸ਼ਵਰ ਚੰਦਰ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੱਚੀ ਲੋੜ ਸੱਚੀ ਅਤੇ ਇਮਾਨਦਾਰ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਨੇਕ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਦੀ ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਇੱਛਾ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਕਿੰਨੀ ਵੀ ਇਮਾਨਦਾਰ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਤੱਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ "ਲੋੜ" ਬਣਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਵਿੱਚ "ਲੋੜ" ਦਾ ਉਦੇਸ਼ਤਮਕ ਤੱਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸਾਰੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਕੇ ਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਭਰਮ ਜਾਂ ਘਟਾਇਆ ਨਾ ਜਾਵੇ।

15. ਬੇਗਾ ਬੇਗਮ ਬਨਾਮ ਅਬਦੁਲ ਅਹਦ ਖਾਨ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਸੀ ਕਿ "ਵਾਜਬ ਲੋੜ" ਸ਼ਬਦ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਇਹ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿਰਫ ਇੱਛਾ ਜਾਂ ਤਾਂਘ ਦੇ ਉਲਟ ਲੋੜ ਦਾ ਤੱਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇੱਛਾ ਅਤੇ ਲੋੜ ਵਿਚਲੇ ਫਰਕ ਨੂੰ

ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਸਲ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨੂੰ ਵੀ ਇੱਛਾ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੁਝ ਨਾ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ।

16. ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕਾਲੜਾ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਤਿੰਨ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਹੈ:

"20. ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਬੇਸ਼ਕ ਵਰਗੀਕ੍ਰਿਤ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕਾਂ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸਾਰੀਆਂ ਸਬੰਧਿਤ ਦਲੀਲਾਂ ਉਠਾਉਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ। ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਧਾਰਾਵਾਂ 14-B ਤੋਂ 14-D ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਲੋੜ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਹਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਕਿ ਉਸਦੀ ਲੋੜ ਸਹੀ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਇਹ ਦਿਖਾਉਣ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਇਹ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ, ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਖਾਲੀ ਕਰਨ ਦਾ ਹਰ ਦਾਅਵਾ ਸਹੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ 25-B ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਤੋਂ ਵੀ ਇਸ ਉਸਾਰੀ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿਚ ਕਾਫ਼ੀ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ 'ਸਹੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਖਾਲੀ ਕਰਨ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ'।

XXXXXX

17. ਸ਼ਿਵ ਸਰੂਪ ਗੁਪਤਾ ਬਨਾਮ ਡਾ. ਮਹੇਸ਼ ਚੰਦ ਗੁਪਤਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਹੀ ਲੋੜ ਦੇ ਪਹਿਲੂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਦੇ ਉਲਟ, ਇੱਕ ਵਾਸਤਵਿਕ, ਇਮਾਨਦਾਰ ਇੱਛਾ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤੀ ਗਈ ਲੋੜ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਨਾਲ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਮਾਨਸਿਕ ਅਵਸਥਾ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿਚ ਝਾਕਣ ਦਾ ਇਕੋ ਇਕ ਤਰੀਕਾ ਹੈ ਕਿ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਦੀ ਕੁਰਸੀ 'ਤੇ ਬਿਠਾ ਕੇ ਅਤੇ

ਫਿਰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇਕ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਕੇ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ - ਕੀ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਦੁਆਰਾ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤੱਥਾਂ ਵਿਚ, ਇਮਾਰਤ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨੂੰ ਕੁਦਰਤੀ, ਅਸਲੀ, ਸੁਹਿਰਦ ਅਤੇ ਈਮਾਨਦਾਰ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

18. ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲਿਆਂ ਤੋਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਦੇ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਦੀ ਲੋੜ ਨੂੰ ਇੱਕ ਅਸਲ ਲੋੜ ਵਜੋਂ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਖਾਲੀ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਬਹਾਨਾ। ਧਾਰਾ 18-A (4) ਅਤੇ (5) ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਦੇ ਧਾਰਾ 13-B ਤਹਿਤ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਬਚਾਅ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਦਰਸਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਅਸਲ ਜਾਂ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕਾਂ ਲਈ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਵਿਧਾਨਕ ਇਰਾਦਾ ਵਿਧਾਨਕ ਪਾਠ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਜੋ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਆਮ ਜ਼ਿਮੀਂਦਾਰਾਂ ਅਤੇ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕਾਂ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਕਰਕੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਧਾਰਾ 13-B ਤਹਿਤ ਦਾਇਰ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਆਗਿਆ ਦੇਣ ਦੀ ਨਿਯੰਤਰਕ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਇਸ ਸ਼ਰਤ ਦੁਆਰਾ ਸੀਮਤ ਹੈ ਕਿ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਹਲਫਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਜੋ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਵਸੂਲੀ ਲਈ ਆਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਅਯੋਗ ਬਣਾ ਦੇਵੇਗਾ। ਇਹ ਕਹਿਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਸੰਖੇਪ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਦਾ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 13-B ਦੇ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਹ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਤੱਥ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਬਚਾਅ ਦਾ ਦਾਇਰਾ ਨਹੀਂ ਵਧਾ ਸਕਦੇ ਜੋ ਧਾਰਾ 13-B ਦੇ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਦਾ ਬਚਾਅ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਧਾਰਾ 13-B ਦੇ ਤਹਿਤ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਖਾਲੀ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ ਜੇ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੀ ਵਰਤੋਂ ਜਾਂ ਨਿਰਭਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਜੋ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਲੋੜ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਸਲੀ ਜਾਂ ਸਹੀ ਲੋੜ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ

ਹਾਲਾਂਕਿ ਲੋੜ ਅਸਲ ਜਾਂ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਹ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਵੇਗਾ, ਨਾ ਹੀ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਨੂੰ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਕਿ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਦੀ ਲੋੜ ਅਸਲ ਜਾਂ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਦਾ ਧਾਰਾ 13-B ਤਹਿਤ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਦਾ ਬਚਾਅ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਪੈਦਾ ਹੋਵੇਗਾ ਜੇ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਇਹ ਦਿਖਾਉਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਨਹੀਂ ਹੈ; ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਦਾ ਮਾਲਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਾਂ ਇਹ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਮਾਲਕੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਸੰਸਥਾ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਲੋੜੀਂਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। "

XXXXXX

35. ਕਿਰਾਇਆ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 13-B ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਖਾਲੀ ਕਰਨ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਲਈ ਇਮਾਰਤ ਦਾ ਮਾਲਕ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ/ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਜੀਵਨ ਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਅਤੇ ਇੱਕ ਇਮਾਰਤ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੇਵਲ ਇੱਕ ਵਾਰ ਖਾਲੀ ਕਰਨ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਹੈ। ਕਿਰਾਇਆ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 13-B ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (3) ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਤੋਂ ਕਬਜ਼ਾ ਲੈਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਇਮਾਰਤ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਜਾਂ ਲੀਜ਼ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਉਪ-ਧਾਰਾ (3) ਤੋਂ ਧਾਰਾ 13-B ਵਿੱਚ ਦੱਸੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ/ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ 'ਤੇ, ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਨੂੰ ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਧਾਰਾ 19 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (2-B) ਵਿੱਚ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਕੈਦ ਜਾਂ ਇੱਕ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਦਾ ਜੁਰਮਾਨਾ ਜਾਂ ਦੋਵੇਂ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਜੇਕਰ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਖਾਲੀ ਕਰਨ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲਗਾਤਾਰ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਇਮਾਰਤ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਜਾਂ ਉਪ-ਧਾਰਾ

(3) ਤੋਂ ਧਾਰਾ 13-B ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਿਆਂ ਇਮਾਰਤ ਦੇ ਪੂਰੇ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। **ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ** (supra) ਦੇ ਤਰਕ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਸ਼ਰਤਾਂ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਤ ਅੰਦਰੂਨੀ ਜਾਂਚਾਂ ਹਨ ਕਿ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਦੀ ਲੋੜ ਸੱਚੀ ਅਤੇ ਸੱਚੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਨੂੰ ਝੂਠੇ ਦਾਅਵਿਆਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਕੇ ਬੇਤੁਕੇ ਅਤੇ ਸ਼ੱਕੀ ਖਾਲੀ ਕਰਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।

36. ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਦੀ ਅਸਲ ਲੋੜ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉਠਾਈ ਗਈ ਧਾਰਨਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਵੈ-ਸਿੱਧ ਜਾਂ ਸਵੈ-ਸਪਸ਼ਟ ਸੱਚ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਜੋ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਬੇਦਖ਼ਲ ਕਰਨ ਦਾ ਫਰਮਾਨ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। **ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ** (supra) ਦੇ ਪੈਰਾ 20 ਅਤੇ 21 ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਵਿਆਖਿਆ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ।

XXXXXX

ਰਾਮ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਗਰੋਵਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ [ਸੰਜੀਵ ਖੰਨਾ, ਜੇ.] 37

ਸਹੀ ਅਨੁਪਾਤ, ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਪੈਰਾ 25 ਵਿੱਚ ਝਲਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ:

“25. ਸਾਡੇ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਵਿਆਖਿਆ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਸਾਦਾ ਪੜ੍ਹਨ 'ਤੇ, ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਾਰ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਇਮਾਰਤ ਨੂੰ ਸੰਖੇਪ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਖਾਲੀ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਕਬਜ਼ਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ: (i) ਉਹ ਇੱਕ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀ ਹੈ; (ii) ਕਿ ਉਹ ਸਥਾਈ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਂ ਅਸਥਾਈ ਮਿਆਦ ਲਈ ਭਾਰਤ ਵਾਪਸ ਆਇਆ ਹੈ; (iii) ਉਸ ਦੇ

ਜਾਂ ਉਸਦੇ ਨਿਰਭਰ ਦੁਆਰਾ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਦੀ ਲੋੜ ਅਸਲੀ ਹੈ; ਅਤੇ (iv) ਉਹ ਨਿਯੰਤਰਕ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਸੰਸਥਾ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪਿਛਲੇ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਮਾਲਕ ਹੈ। ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਦਾ ਹਲਫਨਾਮਾ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਕਰਨ ਲਈ ਆਗਿਆ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 13-B ਤਹਿਤ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਲਈ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਧਾਰਾ 13-B ਤਹਿਤ ਦਾਇਰ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਲਈ ਆਗਿਆ ਦੇਣ ਦੀ ਨਿਯੰਤਰਕ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਧਾਰਾ 13-B ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਪਹਿਲੂਆਂ 'ਤੇ ਆਧਾਰ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਹੈ। ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਚੋਣ ਲੜਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਵੇਗਾ ਜੇ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਧਾਰਾਂ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਲਈ ਇੱਕ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕੇਸ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਜਾਂਚ ਧਾਰਾ 13-B ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਰਹੇਗੀ ਅਤੇ ਨਿਯੰਤਰਕ ਵੱਲੋਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਪਹਿਲੂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। "

ਬਚਾਅ ਲਈ ਆਗਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ 'ਮਜ਼ਬੂਤ ਕੇਸ' ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਇੱਕ ਚੰਗਾ ਕੇਸ ਜੋ ਵਾਜਬ ਅਤੇ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਧਾਰਿਤ ਅਧਾਰ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਖਾਲੀ ਕਰਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਲੜਨ ਲਈ ਆਗਿਆ ਮੰਗਦਾ ਹੈ। ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਅਤੇ ਬਹਿਸ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਿਲਸਿਲੇ ਤੋਂ ਪਰੇ ਇੱਕ ਕੇਸ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ। ਉਠਾਏ ਗਏ ਆਧਾਰ ਅਤੇ ਬੇਨਤੀਆਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਅਤੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਬਚਾਅ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀਆਂ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ **ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ** (supra) ਦੇ ਪੈਰਾ 25 ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਆਧਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ। ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਮਿਆਰ **ਇੰਦਰਜੀਤ ਕੌਰ ਬਨਾਮ ਨਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ**[15] ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਦੇ ਸਮਾਨ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਬਚਾਅ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਸਿਰਫ ਪੁੱਛਣ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ, ਬਲਕਿ ਜਦੋਂ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਅਤੇ ਦਲੀਲਾਂ ਵਿਚਾਰਯੋਦ ਮੁੱਦੇ ਉਠਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਵਿਵਾਦ ਇਹ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗਵਾਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਹਲਫਨਾਮਿਆਂ ਦੀ ਸੱਚਾਈ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਸਹੀ

ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਹਰੇਕ ਕੇਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਉਸ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਪੂਰਵ-ਅਨੁਮਾਨਿਤ ਅਨੁਮਾਨਾਂ ਅਤੇ ਅੰਦਾਜ਼ਿਆਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ। ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਬੇਦਖ਼ਲ ਕਰਨ ਦੀ ਸਰਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਕੇ, ਧਾਰਾ 13-B ਕਿਰਾਏਦਾਰਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ। ਇਹ ਕਿਰਾਏਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਕੇਸ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਜਾਇਜ਼ ਅਤੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਲਿਜਾਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਧਾਰਾ 13-B ਨੂੰ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

---

[15] (2001) 1 SCC 706

37. ਧਾਰਾ 13-B ਦੇ ਉਪ-ਖੰਡ (2) ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਸ਼ਬਦ 'ਇਕ ਇਮਾਰਤ' ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਤਿੰਨ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਨੇ **ਸਵਾਮੀ ਨਾਥ ਬਨਾਮ ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ**[16] ਕੇਸ ਵਿੱਚ **ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ** (supra) ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਕੇ ਕੀਤੀ ਸੀ:

"13. ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ ਬਨਾਮ ਮੋਨੀਸ਼ ਸੈਣੀ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਇਹੀ ਸਵਾਲ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਆਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਧਾਰਾ 13-B ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਧਾ ਪੜ੍ਹਨ 'ਤੇ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਾਰ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਇਮਾਰਤ ਖਾਲੀ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਕਬਜ਼ਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਇਮਾਰਤ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਦੀ ਮਾਲਕੀ 'ਤੇ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਇਕੋ ਇਕ

ਦਲੀਲ ਉਠਾਈ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਕਿਸੇ ਇਮਾਰਤ ਵਿਚ ਹਰੇਕ ਵੱਖਰੀ ਕਿਰਾਏਦਾਰੀ ਇਕ ਵੱਖਰੀ ਇਕਾਈ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਇਕ ਵਾਰ ਸੰਖੇਪ ਕਬਜ਼ੇ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਲਈ ਹੁਣ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਇਮਾਰਤ ਵਿੱਚ ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਅਜਿਹੇ ਵਿਕਲਪ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨਾ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

14. ਅਸੀਂ ਸਬੰਧਤ ਧਿਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਦਲੀਲਾਂ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣ ਦੇ ਅਯੋਗ ਹਾਂ। 1949 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 13-B (1) ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਵਿਆਖਿਆ ਇਕ ਬੇਤੁਕੀ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣੇਗੀ ਜਿਸ 'ਤੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ 2001 ਵਿਚ ਸੋਧ ਰਾਹੀਂ ਧਾਰਾ 13-B ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਜੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸੰਕੀਰਣ ਅਤੇ ਸੰਕੁਚਿਤ ਅਰਥਾਂ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸੋਧ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਹੀ ਨਿਰਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ।

15. ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ 1949 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 13-B ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੀ ਸਹੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਆਗਿਆ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਅਸਫਲ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਰੱਦ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ. ..."

ਤੀਜੀ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

---

[16] (2010) 9 SCC 452

XXXXXX

D. ਕੀ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵੱਖਰੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਜੋਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਬੱਧ ਕਰਨਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 13-B ਨੂੰ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਤੇ ਅਨੁਛੇਦ 14 ਦੇ ਉਲਟ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ?

38. ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦਾ ਮੁੱਢਲਾ ਕੰਮ ਸਾਰੇ ਜਾਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਮੂਹਾਂ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ। ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਵਜੋਂ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਸੰਸਥਾ ਨਾਲੋਂ ਬਿਹਤਰ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਨੂੰ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ, ਲੋੜਾਂ ਅਤੇ ਉਮੀਦਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣਨ ਲਈ ਸਥਾਨਕ ਅਤੇ ਹੋਰ ਹਾਲਾਤਾਂ ਤੋਂ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਸਿਰਫ ਤਰਕਸੰਗਤ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਕੋਲ ਅਜਿਹੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਜਾਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੇਣੀਬੱਧ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਰਗੀਕਰਨ ਨੂੰ ਅਨੁਛੇਦ 14 ਦੇ ਸਮੂਹ ਨੂੰ ਪਾਸ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਵਿਰੋਧਤਾ ਅਤੇ ਭੇਦਭਾਵ ਦੀ ਮਨਾਹੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਮੰਨਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਅਨੁਛੇਦ 14 ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਵਾਲੇ ਕੁਝ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਵੰਡ ਕੇ ਵਰਗੀਕਰਨ ਦੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਨਾਹੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ, **ਰਾਮ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਡਾਲਮੀਆ ਬਨਾਮ ਜਸਟਿਸ ਐਸ. ਆਰ. ਤੇਂਡੋਲਕਰ**[17] ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੋ ਸ਼ਰਤਾਂ ਰੱਖੀਆਂ ਸਨ ਜੋ ਅਨੁਛੇਦ 14 ਦੇ ਤਹਿਤ ਚੁਣੌਤੀ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਗੀਕਰਨ ਲਈ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ, ਅਰਥਾਤ: i) ਵਰਗੀਕਰਨ ਸਮਝਣਯੋਗ ਵਿਭਿੰਨਤਾ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਜਾਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖ ਕਰਦਾ ਹੈ ਗਰੁੱਪ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰਹਿ ਗਏ ਹੋਰਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਇਕੱਠੇ ਗਰੁੱਪਬੱਧ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ; ਅਤੇ (ii) ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਦਾ ਉਸ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸੰਬੰਧ ਜਾਂ ਗਠਜੋੜ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਅਧੀਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। **ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਨਲਾਮਿਲੀ ਰਾਮੀ ਰੈੱਡੀ ਅਤੇ ਹੋਰ**[18] ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅੱਗੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਬਰਾਬਰ ਵਿਵਹਾਰ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਚੁਣੌਤੀ ਉਦੋਂ ਕਾਇਮ ਨਹੀਂ ਰਹੇਗੀ

ਜਦੋਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਸ਼੍ਰੇਣੀਬੱਧ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵਰਗੀਕਰਨ ਨੂੰ ਵਿਗਿਆਨਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੰਪੂਰਨ ਜਾਂ ਤਰਕਸੰਗਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੰਪੂਰਨ ਹੋਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਜਾਇਜ਼ ਹੋਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਹ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਰਗੀਕਰਨ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਟੈਸਟ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਵਰਗੀਕਰਨ ਤੋਂ ਪਰੇ ਵੇਖ ਕੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਯਥਾਰਥਵਾਦੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਭਾਵ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਮੰਤਵ ਅਤੇ ਉਹ ਹਾਲਾਤ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨ ਪਾਸ ਹੋਣ ਵੇਲੇ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਸਨ, ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਸੀ। ਇੰਨਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਵੈਧਤਾ ਬਾਰੇ ਇਹ ਧਾਰਨਾ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨੂੰ ਸਮਝਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਜਾਂਚ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦੇ ਦਰਜੇ ਨੂੰ ਪਛਾਣਨ ਲਈ ਸੁਤੰਤਰ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਪਾਬੰਦੀ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਜ਼ਰੂਰਤ ਸਭ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸਮਝੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਵਰਗੀਕਰਨ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ।

---

[17] 1959 SCR 279: AIR 1958 SC 538

[18] (2001) 7 SCC 708

XXXXXX

ਇਸ ਲਈ ਘੱਟ-ਸਮਾਵੇਸ਼ੀਤਾ ਅਤੇ ਅਤਿ-ਸੰਮਿਲਤਤਾ ਵਿਚਕਾਰ ਅੰਤਰ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਦਾ ਵਰਗੀਕਰਨ ਉਹੀ ਲਾਭ ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਜਾਂ ਦੂਜਿਆਂ 'ਤੇ ਉਹੀ ਬੋਝ ਨਹੀਂ ਪਾਉਂਦਾ ਜੋ ਇਕੋ ਜਿਹੇ ਸਥਿਤ ਹਨ ਜਦੋਂ ਕਿ ਅਤਿ-ਸਮਾਵੇਸ਼ੀਤਾ ਵਿਚ ਨਾ ਸਿਰਫ ਉਹ ਲੋਕ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਜੋ ਉਦੇਸ਼ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਇਕੋ ਜਿਹੇ ਸਥਿਤ ਹਨ, ਬਲਕਿ ਹੋਰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਜੋ ਇੰਨੇ ਸਥਿਤ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕੀਤਾ

ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨਿਆਂਇਕ ਟੈਸਟ ਪਾਸ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਦਾਲਤਾਂ ਘੱਟ-ਸਮਾਵੇਸ਼ੀਤਾ ਪ੍ਰਤੀ ਸਹਿਣਸ਼ੀਲਤਾ ਵਰਤਦੀਆਂ ਹਨ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਉਚਿਤ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਤੱਕ ਬਰਾਬਰ ਤਾਕਤ ਨਾਲ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਅਛੂਤਾ ਛੱਡ ਦਿੰਦਾ ਹੈ (ਦੇਖੋ **ਪਾਇਨੀਅਰ ਅਰਬਨ ਲੈਂਡ ਐਂਡ ਇਨਫਰਾਸਟ੍ਰਕਚਰ ਲਿਮਟਿਡ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ** 2019 ਦੀ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਸਿਵਲ) ਨੰਬਰ 43 ਵਿੱਚ 09.08.2019 ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ)।

39. ਸੋਧ ਐਕਟ ਰਾਹੀਂ ਕਿਰਾਏ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 13-B ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ **ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ** (supra) ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਸਮਝਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ:

“ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਲੰਬੇ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤ ਪਰਤਣ ਵਾਲੇ ਭਾਰਤੀ ਵਸਨੀਕਾਂ ਦੀ ਦੁਰਦਸ਼ਾ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀਆਂ ਮਿਲ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਲੰਬੇ ਸਾਲ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਬਿਤਾਉਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਆਉਣ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਵੱਸਣ ਜਾਂ ਕੋਈ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਅਨੁਕੂਲ ਹਾਲਾਤ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇ। ਮੌਜੂਦਾ ਕਿਰਾਏ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀਆਂ ਸਖਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਕਾਰਨ, ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀ ਕਿਰਾਏਦਾਰਾਂ ਤੋਂ ਆਪਣੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਇਮਾਰਤ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਵਸੂਲਣ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਸਨ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਥਿਤੀ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕਿਰਾਇਆ ਕਾਨੂੰਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪੂਰਬੀ ਪੰਜਾਬ ਸ਼ਹਿਰੀ ਕਿਰਾਇਆ ਪਾਬੰਦੀ ਐਕਟ, 1949 ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਰਾਹਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕੇ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਆਪਣੀ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਜਾਂ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਇਮਾਰਤ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਇੱਕ ਗੈਰ-ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਇਮਾਰਤ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਵਸੂਲ ਸਕਣ। ”

ਧਾਰਾ 13-B ਅਤੇ ਕਿਰਾਇਆ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ:

“10. ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੋਧ ਨੇ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਬਣਾਈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਰੱਖੇ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਅਹਾਤੇ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਿਰਾਏਦਾਰਾਂ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਕਬਜ਼ਾ ਵਸੂਲ ਣ, ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਇਮਾਰਤ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇ। ਧਾਰਾ 13-B ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਦਾ ਤੁਰੰਤ ਕਬਜ਼ਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਹੈ ਜੇ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਇਸਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਉਸ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੈ।

XXXXXX

ਧਾਰਾ 13-B ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਇਹ ਮੰਨਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਉਸ ਇਮਾਰਤ ਦਾ ਮਾਲਕ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੋਂ ਉਸਨੇ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਜਾਂ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਇਸ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਉਸ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਇਮਾਰਤ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਲਈ ਨਿਯੰਤਰਕ ਨੂੰ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਲਈ ਉਸ ਇਮਾਰਤ ਦਾ ਮਾਲਕ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ 13-B ਤਹਿਤ ਅਜਿਹੇ ਮਾਲਕ/ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਦੇ ਜੀਵਨ ਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਤੁਰੰਤ ਕਬਜ਼ੇ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਵਾਰ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ 13-B ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਨੂੰ ਉਸ ਇਮਾਰਤ ਤੋਂ

ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਕਈ ਹੋਰ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਇਮਾਰਤਾਂ ਜਾਂ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਇਮਾਰਤਾਂ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਗੈਰ-ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਇਮਾਰਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਨ ਦਾ ਵਿਕਲਪ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਇਮਾਰਤ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 2(g) ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਮਤਲਬ ਇੱਕ ਇਮਾਰਤ ਹੈ ਜੋ ਗੈਰ-ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਇਮਾਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਇਮਾਰਤ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2 (h) ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਇੱਕ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਇਮਾਰਤ ਜਿਸਦੀ ਵਰਤੋਂ ਇੱਕ ਜਾਂ ਵਧੇਰੇ ਪੇਸ਼ਿਆਂ ਵਿੱਚ ਲੱਗੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਵਕੀਲ, ਭਵਨ ਨਿਰਮਾਣ ਸ਼ਾਸਤਰੀ, ਦੰਦਾਂ ਦੇ ਡਾਕਟਰ, ਇੰਜੀਨੀਅਰ, ਵੈਟਰਨਰੀ ਸਰਜਨ, ਡਾਕਟਰੀ ਪੇਸ਼ਾਵਰ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦੇਸੀ ਦਵਾਈ ਪ੍ਰਣਾਲੀਆਂ ਦੇ ਪੇਸ਼ਾਵਰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਅਤੇ ਜੋ ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਲਈ ਅਤੇ ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਲਈ ਇਸ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ 13-B ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (3) ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ 'ਤੇ ਉਸ ਇਮਾਰਤ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾਉਂਦੀ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਉਸਨੇ 1949 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 13-B ਤਹਿਤ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਧਾਰਾ ਤਹਿਤ ਜਿਹੜਾ ਮਾਲਕ ਧਾਰਾ 13-B ਤਹਿਤ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇਮਾਰਤ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਵਸੂਲਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਨਾ ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਵਿਕਰੀ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਤਬਦੀਲ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਹ ਇਮਾਰਤ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਲੈਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢੇਗਾ। ਜੇ ਇਮਾਰਤ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਮਾਲਕ ਵੱਲੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਜਿਸ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਨਿਯੰਤਰਕ ਨੂੰ ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਨੂੰ ਉਸ ਇਮਾਰਤ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਵਾਪਸ ਬਹਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ, ਨਿਯੰਤਰਕ ਇੱਕ ਉਚਿਤ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰੇਗਾ। ਧਾਰਾ 13-B ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (3) ਦੁਆਰਾ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਦੇ ਉਸ ਇਮਾਰਤ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ 'ਤੇ ਲਗਾਈ ਗਈ ਪਾਬੰਦੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਉਸਨੇ ਧਾਰਾ 13-B ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਤਹਿਤ ਕਬਜ਼ਾ ਲਿਆ ਸੀ, ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ 'ਤੇ 1949 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 19 (2-B) ਤਹਿਤ ਹੋਰ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾਈ ਗਈ ਹੈ।

ਧਾਰਾ 19 (2-B) ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਧਾਰਾ 13-B ਤਹਿਤ ਮਾਲਕ-ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਨੂੰ ਖਾਲੀ ਕਰਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਤੱਕ ਲਗਾਤਾਰ ਇਮਾਰਤ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਇਮਾਰਤ ਦੇ ਪੂਰੇ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਛੱਡਣ ਦੀ ਮਨਾਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਸਿਵਾਏ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਨੂੰ ਜਿਸ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 13-B ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ 'ਤੇ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਦੰਡਾਤਮਕ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਤੱਕ ਦੀ ਕੈਦ ਜਾਂ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਤੱਕ ਦਾ ਜੁਰਮਾਨਾ ਜਾਂ ਦੋਵੇਂ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ”

40. ਕਿਰਾਇਆ ਨਿਯੰਤਰਣ ਕਾਨੂੰਨ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਕਾਨੂੰਨ ਹਨ ਜੋ 1940 ਅਤੇ 1950 ਦੇ ਦਹਾਕੇ ਵਿੱਚ ਕਸਬਿਆਂ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿੱਚ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਵਾਸ, ਆਬਾਦੀ ਵਿੱਚ ਵਾਧੇ, ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਮੌਜੂਦਾ ਸਮਾਜਿਕ-ਆਰਥਿਕ ਸਥਿਤੀਆਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਕਿਰਾਏਦਾਰਾਂ ਦੇ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਕਿਉਂਕਿ ਜ਼ਮੀਨੀ ਜਾਇਦਾਦ ਕੁਝ ਅਮੀਰ ਅਤੇ ਦੌਲਤਮੰਦ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਮਲਕੀਅਤ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਕਿਰਾਇਆ ਨਿਯੰਤਰਣ ਕਾਨੂੰਨ ਨੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੀ ਆਮ ਆਜ਼ਾਦੀ ਅਤੇ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਦੇ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਤਬਾਦਲੇ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਖਾਲੀ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕੀਤੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਜਿਹੇ ਸਾਰੇ ਕਾਨੂੰਨ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕਾਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੰਤੁਲਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਕਈ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ

ਨੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਕੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋ ਵਿਰੋਧੀ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਸੰਤੁਲਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ **ਮਾਲਪੇ ਵਿਸ਼ਵਨਾਥ ਅਚਾਰੀਆ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ**[19]**, ਜੋਗਿੰਦਰ ਪਾਲ ਬਨਾਮ ਨਵਲ ਕਿਸ਼ੋਰ ਬਹਿਲ**[20]**, ਸੱਤਿਆਵਤੀ ਸ਼ਰਮਾ (ਮ੍ਰਿਤਕ) ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਰਾਹੀਂ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ**[21] **ਅਤੇ ਵਿਨੋਦ ਕੁਮਾਰ ਬਨਾਮ ਅਸ਼ੋਕ ਕੁਮਾਰ ਗਾਂਧੀ** ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ 2016 ਦੀ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 3793 ਵਿੱਚ 05.08.2019 ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

41. **ਕੇਵਲ ਸਿੰਘ** (supra) ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕਾਂ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਲੋੜ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਦਿੱਲੀ ਕਿਰਾਇਆ ਨਿਯੰਤਰਣ ਐਕਟ, 1958 ਦੀ ਧਾਰਾ 25-ਬੀ ਅਧੀਨ ਸੰਖੇਪ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਲਈ ਅਨੁਛੇਦ 14 'ਤੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਭੇਦਭਾਵ ਅਤੇ ਮਨਮਾਨੀ ਦੀ ਚੁਣੌਤੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਕਿ ਧਾਰਾ 25-ਬੀ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਰਾਏਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਜਲਦੀ ਖਾਲੀ ਕਰਨ ਲਈ ਅਨੁਕੂਲ ਵਿਵਹਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਤੱਥ ਦੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਿਰਾਇਆ ਨਿਯੰਤਰਣ ਕਾਨੂੰਨ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂਪੂਰਨ ਅਤੇ ਨਿਰਪੱਖ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ, ਨਿਯੰਤਰਣ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਲਈ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਕੁਝ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਖਾਲੀ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋ ਸਕਣ। ਨਿੱਜੀ ਲੋੜ ਦੇ ਆਧਾਰ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ, ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ:

---

[19] (1998) 2 SCC 1

[20] (2002) 5 SCC 397

[21] (2008) 5 SCC 287

XXXXXX

“17. [...] ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਅਜਿਹਾ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਆਪਣੇ ਆਪ ਇੱਕ ਜਮਾਤ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਜੋਂ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਇਲਾਜ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਰੀਆਂ ਦੇਰੀ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਰੀਆਂ ਕਮੀਆਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਦੁਆਰਾ ਰਾਹਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਵਰਗੀਕਰਨ ਜਨਤਕ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਹੈ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਨੁਕੂਲ ਹੈ। ਨਿੱਜੀ ਲੋੜਾਂ ਵਾਲੇ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਲੋੜਾਂ ਕਰਕੇ ਇੱਕ ਵੱਖਰੀ ਜਮਾਤ ਵਜੋਂ ਇਕੱਠਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਰਗੀਕਰਨ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਖ਼ਾਸਕਰ ਜਦੋਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਆਪਣੀ ਬੁੱਧੀ ਨਾਲ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਰਾਹਤ ਜਲਦੀ ਤੋਂ ਜਲਦੀ ਮਿਲਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ”

42. ਕਿਰਾਇਆ ਨਿਯੰਤਰਣ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਬੇਦਖ਼ਲ ਕਰਨ ਲਈ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਅਧਿਕਾਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ **ਰਵੀ ਦੱਤ ਸ਼ਰਮਾ** (supra) ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਢੁਕਵੀਆਂ ਹਨ:

“7. [...] ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਭੇਦਭਾਵ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਕਿਰਾਇਆ ਐਕਟ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਜਨਤਕ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇ ਕਿਰਾਇਆ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੁਰੱਖਿਆ ਜਾਂ ਇਸ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਤਬਾਦਲੇ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਦੇ ਆਮ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਅਜੇ ਵੀ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਕੋਈ ਅਸਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ **ਕੇਵਲ ਸਿੰਘ** (supra) ਵਿੱਚ ਵੀ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ:

"22. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਅਸੀਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦੇਖਦੇ ਕਿ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਜਿਹੀ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਨੇ ਖੁਦ ਅਜਿਹੇ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਸਨ।

23. ਤੁਰੰਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਖੋਹਿਆ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 14-A ਅਤੇ 14(1)(e) ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਸਰਲ ਬਣਾਇਆ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ 'ਚ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਵੱਲੋਂ ਐਕਟ ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕਤਾ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਸਫਲ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਧਾਰਾ 25-B ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਇਜ਼ ਹੈ।"

XXXXXX

43. ਕਿਰਾਇਆ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 13-B ਨੂੰ ਗੈਰ-ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਖਾਸ ਸਮੂਹ, ਯਾਨੀ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸੰਖੇਪ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੁਆਰਾ ਸਹੀ ਲੋੜ ਲਈ ਬੇਦਖ਼ਲੀ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਤੇ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਬੇਲੋੜੀਆਂ ਬੇਦਖਲੀਆਂ 'ਤੇ ਰੋਕ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਕਿ ਧਾਰਾ 13-B ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋਰ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਬੇਬੁਨਿਆਦ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣਾ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਸਮਾਨ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਤੱਕ ਵਧਾਉਣਾ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦਾ ਕੰਮ ਹੈ। ਕਿਰਾਇਆ ਐਕਟ (ਆਂ) ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਇੱਕ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਤੰਤਰ ਦੁਆਰਾ ਸਮਾਨ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕਾਂ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹੋਰ ਵਰਗਾਂ/ ਸਮੂਹਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ, ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਬਲਾਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ, ਕੇਂਦਰ ਅਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਜਾਂ ਜਲਦੀ ਸੇਵਾ-ਮੁਕਤ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ, ਵਿਧਵਾਵਾਂ ਆਦਿ ਨੂੰ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

44. ਕਿਰਾਇਆ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 18-A ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਸੰਖੇਪ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਤਹਿਤ ਬੇਦਖ਼ਲੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਇੱਕ ਨਿਰੰਤਰ ਅਤੇ ਸੰਪੂਰਨ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪੂਰਵ-ਲੋੜਾਂ ਅਤੇ ਲਾਜ਼ਮੀਤਾਵਾਂ ਦੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ ਜੋ ਸ਼ਾਰਟ-ਸਰਕਟ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈ ਕੇ ਸੰਭਾਵਿਤ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜਾਂਚਦੇ ਹਨ। ਲੋੜ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਜਾਂ ਉਸਦੇ ਨਿਰਭਰ ਦੀ ਅਸਲ ਜ਼ਰੂਰਤ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਖਾਲੀ ਕਰਨ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਪੰਜ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਮਾਲਕ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣ ਦੀ ਇੱਕ ਸੀਮਾ ਹੈ ਜੋ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਵਾਰ ਅਤੇ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਇਮਾਰਤ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉਪਲਬਧ ਹੈ। ਦੁਬਾਰਾ ਵਿਕਰੀ ਅਤੇ ਰੀ-ਲੇਟਿੰਗ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਹਨ ਅਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਲੈਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਨਿਰੰਤਰ ਮਿਆਦ ਲਈ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਰੱਖਣ ਦੀ ਹੋਰ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਇਹ ਪੂਰਵ-ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਤੇ ਕਬਜ਼ੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੀਆਂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 13-B ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨੀਤੀਗਤ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਵਾਪਸ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਜਾਇਦਾਦ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਸ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਕਿਰਾਏਦਾਰਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨਾਲ ਸੰਤੁਲਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੀ ਅਸਲ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਕੇ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਕੇਸ ਸਥਾਪਤ ਕਰ ਸਕਣ।

45. ਇਸ ਲਈ ਧਾਰਾ 13-B ਨੂੰ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਰਗੀਕਰਨ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਜੋ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਅਨੁਛੇਦ 14 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਅਤੇ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਵਰਗੀਕਰਨ ਦੀ ਗੈਰ-ਸੰਵਿਧਾਨਕਤਾ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਚੁਣੌਤੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

XXXXXX

ਰਾਮ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਗਰੋਵਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ [ਸੰਜੀਵ ਖੰਨਾ, ਜੇ.] 45

46. ਫੈਸਲਾ ਰਾਖਵਾਂ ਰੱਖਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਅਸੀਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲਾਂ ਨੂੰ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸੁਣਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਅਸੀਂ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕਰਨ ਦੇ ਇਛੁੱਕ ਨਹੀਂ ਹਾਂ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਅਸੀਂ ਹਰੇਕ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਮੈਟ੍ਰਿਕਸ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਉਠਾਏ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਕਿਰਾਇਆ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 13-B ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਵੈਧਤਾ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੇ ਵਿਸਥਾਰ ਅਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਅਸੀਂ ਕਿਰਾਏਦਾਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪਹਿਲਾਂ ਲਿਖੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਾਂਗੇ। ਲਾਗਤਾਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਆਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

ਨਿਧੀ ਜੈਨ ਅਪੀਲਾਂ ਖਾਰਜ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ: - ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਨ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ।

Prabhat Kiran, Advocate
D/923/2000
Bar Council of Delhi